

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND

Vitt.

3v.

Gunnar Berndtson.

Mariquita

och

andra historier från världens utkanter.

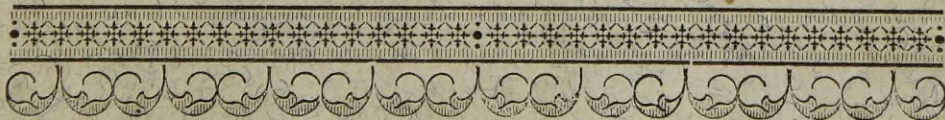
af

K. Z. *Zilliacus*

WIBORG 1890.

N. A. ZILLIACUS' FÖRLAG.

Pris: 2 mk 50 p.

V.
S.

MARIQUITA

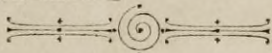
OCH

ANDRA HISTORIER FRÅN VERLDENS UTKANTER

af

K. Z.

= Zilliacus, [Könung vidsten k.] Koenig

WIBORG 1890.

N. A. ZILLIACUS' FÖRLAG.

V
9

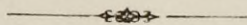
ATTUOLHAM

1890

WIBORG, N. A. ZILLIACUS' TRYCKERI, 1890.

INNEHÅLL:

	Sid.
Mariquita	1.
På lokomotivet	75.
Min reskamrat	89.
Ur min porträttsamling	105.
William Anilin	119.
Den nya kaptenen	131.

V
3

Mariquita.

Det var i San José de Costa Rica jag gjorde don Luis', såsom han der kallades, bekantskap. Vi råkade bo vägg i vägg på samma hôtél och då väggarna blott bestodo af rör med litet påsmetad lera, var det nästan som hade vi delat rum och således ganska naturligt att vi inom kort blefvo så bekanta som om vi känt hvarandra många år.

Han var af sydländsk härkomst, ehuru född och uppfostrad i Europa, hade rest världen omkring, sett allt, hört allt och njutit af allt, som kan ses, höras och njutas och var därför vid trettiofem års ålder betydligt skeptisk och svår att intresseras för någonting. Sin förmögenhet hade han i det närmaste gjort

slut på och derföre låtit engagera sig af några affärsmän i San Francisco, hvilka sändt honom ut att studera handels och andra förhållanden i Syd och Centralamerika för deras räkning. I Panama hade han haft en släng af klimatfebern och ansåg sig derföre behöfva ligga öfver någon tid i San José för att helt och hållet fördrifva den innan han satte sig i tillfälle att i San Salvadors bakungstemperatur skaffa sig en ny dosis.

För öfrigt gjorde han sig nog ingen synnerlig brådska med att återvända. De som sändt honom ut betonade i hvart bref att han skulle taga sig god tid att se och inhemta det mesta möjliga; alla omkostnader bestredos af dem och hans rikligt tillmätta arvode, det han under bortavaron alls icke behöfde röra, ökades under tiden till en rätt aktningsvärd summa.

Så alltför strängt upptagen var icke heller min tid, utan kunde jag godt egna några timmar per dag åt kringströfvandet med don Luis både inom San José och i dess omgifningar. Han hade ett utmärkt sätt att umgås

med infödningarna och kom snart på så vän-
skaplig fot med hvarenda en att vi voro säkra
om att vara välkomna på hvarje hacienda i
trakten, der man ändå i allmänhet icke är så
synnerligen hugad för att utan vidare taga
emot utlänningar. Jag profiterade i vidsträckt
mått af hans popularitet och besökte i hans säll-
skap alla, hvilkas bekantskap han gjort under
veckorna före min ankomst till San José.

Aftnarna tillbragte vi vanligen i don Luis'
rum, der vi på infödningssvis brukade sitta och
röka i den öppna dörren, prata några ord med
förbigående bekanta, säga „adios“ åt hvarje
vacker flicka som passerade inom hörhåll, bara
för att få höra hennes melodiska „adios señor“
till svar, samt lyssna till tañon och marimban,
hvilka hvarje kväll ljödo från en posada nära
intill.

En afton, då vi som vanligt ställt våra
stolar i dörröppningen och sutto der njutande
af den friska luften, d. v. s. inbegripna i tyst
och stadigt rökande, kom der en ung flicka
förbi hvilken don Luis inte åtnöjde sig med
att tillropa det vanliga adios, utan helsade med

en fråga om huru hon mådde, och då stannade hon ett ögonblick för att svara. Hon var mycket behaglig, mörkhyad, svarthårig samt hade de grannaste tänder och de rödaste läppar man kunde önska.

Jag frågade naturligtvis don Luis hvem hon var och fick till svar att hon hette Mariquita, var sexton år gammal och dotter till en tjock, otäck matrona, som bodde vid nästa tvärgata.

— Mera vet jag inte sjelf, sade don Luis, men jag har nästan lust att bli närmare bekant med flickan. Hon ser så frisk och glad och piggt ut att hon verkar helt upplifvande. Förut brukade jag alltid prata några ord med henne i förbifarten, men hon måtte varit bortrest eftersom jag inte sett till henne på ett par veckor. —

Sedan sågo vi henne nästan hvarje afton vandra förbi och försummade aldrig att säga: „adios Mariquita“, lika litet som hon underlät att småle och svara: „adios señores“. Ibland språkade vi litet med henne och blefvo småningom rätt goda vänner.

Hon gick i lära hos en modist och det var på återvägen derifrån hon hvarje kväll passerade förbi vår dörr. Roligt tyckte hon inte det var, sade hon, att sitta instängd hela dagen i ett rum, och hon tänkte icke hålla ut mycket länge dermed. Men hvad hon ämnade företaga sig ville hon inte säga.

Hon bara skrattade så tänderna lyste när vi frågade om hennes „novio“ lofvat gifta sig med henne och påstod att hennes mor inte tyckte om att någon af gossarna stod och hängde utan för hennes fönster om kvällarna — och ingen gosse har lust att vara någons novio om han inte ens får ha det nöjet.

Underligt var det för resten ej heller om hon icke trufdes vid att sitta stilla hela dagen i ett rum, som inte hade så mycket som ett fönster ut åt gatan, ty först och främst hade hon tydligen en del indianblod i sina ådror, och det hade redan varit förklaring nog på hennes motvilja mot sådant lefnadssätt, men dessutom hade hon i all sin dar förut lefvat på landet, på sin fars hacienda, och det var

ett skäl mera för att tycka att hennes nuvarande lefnadssätt var rentaf odrägligt.

Det var först efter fadrens död som de flyttat till staden, der de nu bott ett år. Då hade hans släktingar lagt beslag på hela haciendan med allt hvad der fans och helt kort om godt förklarat att då Mariquitas mor aldrig varit gift, hade hon heller ingen rätt att vidare stanna kvar i huset, lika litet som hennes dotter. Men en pension hade de ändå fått och med den lefde de nu så godt sig göra lät.

Allt detta berättade hon oss under samtalen utanför vår dörr och tycktes icke alls finna det underligt att det så gått, lika litet som det på minsta vis tycktes förefalla henne förödmjukande att vara dotter till en hustru som aldrig varit gift.

Men så äro de moraliska begreppen der nere i södern icke heller så synnerligt utvecklade. Det är ingenting ovanligt alls att se barn af tre, fyra olika mödrar, af hvilka endast en varit gift med den gemensamma fadren, uppfostras tillsammans såsom medlemmar af en och samma familj. Och då man ej är

så alltför nogräknad med färgen heller, händer det ofta att fruns i huset barn äro hvita, medan köksans äro mulatter och mellanfärgerna representeras af små halfindianer, hvilkas mödrar under kaffesaisonen kommit ned från bergstrakterna för att arbeta ihop några dollars och oförhappande råkat skaffa haciendadons familj tillökning af en ny nyans.

Man drar försorg om sin brokiga afkomma i alla fall och sällan faller det någon hustru in att oppnera sig emot att alla barnen lefva tillsammans under hennes öfveruppsigt. Det är endast främlingen som finner ett sådant hushåll besynnerligt. Landets egna barn fästa sig ej dervid, dertill är det alltför vanligt.

Mariquitas fall var nu ett undantag från den allmänna regeln, beroende på att hennes far alls icke varit gift, hvarken med hennes mor eller med någon annan, och så hade hela hans förmögenhet gått öfver till aflägsna släktingar, hvilka icke ansett sig hafva några skyldigheter mot den illegitima dottern, utan affärdat henne blott med ett magert årsunderhåll.

Det var nu en otur som ingen kunde hjälpa, menade Mariquita, och ingalunda någon orsak att vara ängslig. För eller senare skulle hon nog finna någon novio, som vore villig att försätta henne i bättre förhållanden. Längre sträckte sig inte hennes förhoppningar, och sjelffallet tyckte hon det också vara, att hennes öde icke kunde gestalta sig bättre än hennes mors.

Någon sorgsenhet ådagalade Mariquita på intet sätt då hon talade om dessa förhållanden. Endast när hon berättade om sina pino-timmar hos modisten var hon ledsen, men det behöfdes bara en fråga eller ett ord för att bringa henne in på andra tankar igen, och då skrattade hon på nytt så ögonen glittrade och tänderna lyste.

Hon hade ett sådant lustigt litet skratt, en liten melodisk drill, som kunde vara längre eller kortare, men aldrig blef högljudd. Det var endast den intensivare glansen i hennes små svarta ögon och djupleken af groparna i hennes kinder som antydde graden af munterhet.

En gång frågade vi om hon inte ville stiga in, men då blef hon allvarsam och förklarade att det vore högst opassande. Hon kunde nog stå en halftimme ute på gatan, om så skulle vara, och prata med oss medan hon knaprade konfekt som ett möss knaprar socker, men komma in till två caballeros — det kunde aldrig komma i fråga. Och dervid förde hon sitt högra pekfinger af och an framför munnen under en kokett liten skakning på hufvudet, en gest som betyder ett oåterkalligt nej.

Don Luis tyckte lika mycket om att prata med henne som jag, men han påstod i alla fall att hon var i grund och botten förderfvad och trots sina sexton år en utstuderad kokett. Det var nu hans teori att depravationen hos söderns folk är medfödd och lika naturlig som begäret efter mat och dryck. Hela den uppfostran kvinnorna få, förklarade han, bestod i undervisning om huru man skall fånga en man, och den konsten känna de i grund redan innan de fullständigt hunnit trampa ut barnskorna.

— Någon känsla af moraliskt ansvar hafva de platt inte, sade han, och veta icke hvad verklig tillgifvenhet vill säga. Så länge de få allt hvad de åstunda, kunna de vara trogna nog, men om något bättre erbjuder sig tveka de inte en minut att gripa derefter. —

Jag tyckte nu att ett par af de drag, han ansåg specifika för tropikernas kvinnor, med samma skäl kunde sägas utmärka könet i allmänhet, men var i öfrigt af olika åsigt angående sjelfva grundlaget i deras natur. För min del vidhöll jag att det inte behöfdes annat än att behandla en flicka af Mariquitas skaplynne på ett annat sätt än det hon var van vid för att ingifva henne helt andra aspirationer än dem hon insupit i den omgifning der hon förut lefvat. Jag trodde och förfäktade att en sådan halfvild natur, som hennes tydligen var, blott genom umgänge med en bildad, finkänslig man skulle och måste vakna upp till ett helt annat åskådningssätt af lifvet och troligen utveckla en känsla af tacksam tillgifvenhet, om icke något mera, så stark som trots någonsin en kvinna af mera civi-

liserade föregående i den vägen kunde presteras.

Vi kunde ibland disputeras kvällen igenom härom, naturligtvis utan att någonsin komma till resultat, och hvar gång Mariquita hade hållit tillgodo med några Costa Rica konfektyrer, dem det verkligen behöfdes sådana tänder som hennes för att rå med, samt pratat en stund med oss, börjades dispyten på nytt.

Så ströfvade vi en lördag, torgdagen i San José, omkring i saluhallarna. Det var ett af våra stående nöjen att se på hvimlet der, insupa doften från ananashögarna och orangerna, hvilka i massor bjödos ut i hvart hörn af den vidsträckta bygnaden, mönstra och kriticera señoritorna, hvilka regelbundet infinna sig der i morgontoilett, samt studera folktyperna, af hvilka de förfärligt fula oförfalskade indianerna från bergen, smutsiga, vidriga och djuriska, mycket litet svarade mot begreppet af det tappra, ädla rödskinnets som pojkböckerna tala om. De allra roligaste att se på voro dock negerkåringarna, isynnerhet när de

råkade i gräl, hvilket inträffade allt jemt, men nog föreföll det oss svårt att erkänna brödraskapet med denna gren af menskligheten, så lika vi än enligt traditionen äro inför vår Herre.

Midt i stimmet upptäckte vi med ens Mariquitas skrattande ögon och mun och bredvid henne en matrona, som tydligen var hennes mor. Vi nickade åt flickan när de kommo förbi och frågade huru hon mådde, och då stannade hon och presenterade oss för modern. Gumman neg så djupt de feta knäna medgåfvo, sade att hennes dotter berättat huru vänliga vi varit och frågade om vi inte ville göra hennes ringa hus äran af ett besök. Vi tackade och lofvade med det första efterkomma uppmaningen.

— Der ser ni, sade don Luis, när de gått vidare, att jag hade rätt. Jag håller vad om huru mycket ni vill att den der karingen när som helst är färdig att sälja flickan, om man bjuder ett anständigt pris. Men hon vet nog huru nätt och aptitlig snärtan är, så billigt blir det inte.

— Bra, svarade jag, men då jag ju egentligen inte hållit på omöjligheten att avsluta en slik handel, utan bara talat om den sannolika effekten på Mariquita sjelf af en längre sammanvaro med en hygglig och bildad karl, måste jag litet få precisera aftalet. Gör upp med modren om att lefva och resa med Mariquita någon tid, tag henne med er härifrån så fort som möjligt, behandla henne som ni skulle behandla en europeiska eller amerikanska, och jag påstår att hon inom kort blir så totalt förändrad att ni sjelf erkänner er hafva bedömt henne orätt i alla stycken. —

— Godt, sade don Luis på sitt vanliga korta sätt, vi gå redan i kväll till dem och göra upp saken. Får ni rätt, så ställer jag till den finaste middag Frisco kan åstadkomma när vi träffas der uppe, får ni orätt så -- ja, så ställer jag till middagen ändå, men ni får lof att vid desserten i detalj beskrifva anledningen till festen och högtidligen göra afbön hos de närvarande damerna för att ni påstått en liten vildinna från barfotarepubliken i Cen-

tralamerika kunna i något afseende jemföras med civiliserade fruntimmer. —

Det var ju skäligen goda vilkor. Jag förklarade mig villig att underkasta mig följerna om jag mot förmodan skulle hafva miss-tagit mig, och på kvällen vandrade vi ned till Calle del Menado, der Mariquita och hennes mor bodde.

Hon var inte hemma ännu, men modren försäkrade att det ej skulle dröja många minuter innan hon komme. Vi skulle bara göra oss den mödan att sitta ned ett ögonblick och betrakta hela huset med allt hvad der fans som vårt eget o. s. v. o. s. v. — en hel ström af den vanliga spanska artigheten, som i grund och botten betyder rakt ingenting.

Don Luis sade till en början knapt någonting alls, så att jag hade att föra konversationen allena, och då jag var rädd att Mariquita skulle komma innan vi hunnit för modren klargöra ändamålet med vårt besök, försökte jag så fort som möjligt leda samtalet in på rätta spåret. Det gick lättare än jag kunnat föreställa mig. Vid första antydning

förstod den otäcka gamla halfindiiskan ögonskenligen genast hvarom det var fråga, men sökte som vid all annan handel drifva upp priset på varan så högt som möjligt. Det blef ett oändligt loftal öfver Mariquita, hvars alla egenskaper vi fingo höra utläggas både vidt och bredt.

Scenen var, lindrigast sagdt, vidrig. Den lefvande fettklumpen, som en gång varit en mensklig, kanske tillochmed behaglig varelse, höll tal som om hon bjudit ut en häst till salu och rökte dervid den ena stinkande, af brunt omslagspapper och förfärlig tobak tillverkade cigaretten efter den andra. Jag började känna mig obehaglig till mods och don Luis skrufvade sig af och till på sin stol, nervöst tvinande sin ena mustasch, hvilken dock omöjligt kunde bli mera uddhvass än hvad den redan var.

Slutligen kunde han icke härda ut längre.

— Estâ bueno, sade han tvärt, jag vet att Mariquita är en söt och glad flicka så det behöfva vi inte vidare tala om. Var god nämn

utan omsvep de vilkor, hvarpå ni vill afstå henne. Jag hatar allt onödigt prat. —

— Hvad tänker ni om mig? frågade karingen, som vid hans inblandning i saken synbarligen trodde att det var något slags bolagsaffär vi ville göra upp, i högst förnämad ton. Tror ni jag vill sälja mitt barn till ett skamligt lif? —

Och så följde en lång historia om huru hederliga hennes föräldrar och förfäder allt intill sjunde led alltid hade varit, huru ärbar och ansedd hon sjelf var och huru det aldrig kunde komma i fråga att hon på sådant sätt skulle skiljas vid sin enda glädje i verlden o. s. v.; det mesta ackompanjeradt af tjutlika snyftningar, hvilkas frambringande bragte henne i tillräckligt våldsamt svettning för att rättfärdiga användandet af den smutsiga näsduks-trasa, hvarmed hon i ifvern aftorkade alla andra delar af ansigtet utom ögonen.

Det var en trefflig komedi. Vi försökte ett par gånger stämma hennes ordflöde, men hon bara höjde rösten så vi fruktade att grannarna skulle tro något mord vara i görningen

och rusa till hjälp. Och ännu treffigare blef det då Mariquita kom in midt under oljudet.

Hon såg förvånad ut, men innan hon hann göra någon fråga vände sig modren till henne med ett nytt utbrott:

— Inte sant, querida de mi alma, du håller af din mor? Säg det åt los caballeros och säg dem också att vi äro ärbart folk; dig tro de nog.

Men nu blef don Luis ond på allvar.

— Det kan vara nog nu, sade han skarpt. Jag gjorde er en fråga och behöfver inte svar af någon annan, innan jag fått ert. Nu ber jag er sluta detta samtal, men så mycket vill jag ändå tillägga att min vän här endast talade på mina vägnar.

Det var tillräckligt för att upplysa gumman om misstaget och hon gjorde också omedelbart frontförändring i det hon på Mariquitas fråga: hvad som vore på färde, förklarade att los caballeros missförstått henne. Hon vore visst icke emot något, som kunde göra hennes barn „lyckligt“, men hon hade icke genast rätt uppfattat meningen.

Och dermed gaf hon sig till att för Mariquita förklara det don Luis hölle mycket af henne och nu gjort ett förslag att taga henne med sig.

Mariquita skulle nu sjelf afgöra, sade hon, om hon å sin sida hölle tillräckligt af don Luis för att följa med honom. Derpå kommer allt dock slutligen an, tillade hon med en salvelsefull suck och något som väl skulle föreställa ett ömt uttryck i rösten.

Mariquita såg på oss och småskrattade på ett sätt, som visade att hon fullt uppfattade situationen, men när hon svarade sin värda mamma att hon mycket hellre ville följa med don Luis än fortsätta hos sin modist, höll hon sig berömvärdt allvarsam.

Så skickades hon ut i köket för att tillreda en kopp chocolad, den gumman sade sig nödvändigt vilja bjuda los señores, som gjort sig mödan att besöka hennes hus, men i sjelfva verket för att icke öfvervara fortsättandet af underhandlingarna om den finansiella sidan af saken.

Så snart Mariquita aflägsnat sig började

gumman helt diplomatiskt med en förklaring att ehuru hon visst inte hade någonting att invända mot ett arrangement, som vore till hennes barns lycka, vore hon ändå tacksam för att få veta hvilka garantier don Luis ville lemna för dess fortvaro.

— Inga alls, svarade don Luis kärft. Jag tar henne med mig härifrån, förser henne med allt hvad hon behöfver och kan önska, medan vi äro tillsammans, och skickar henne om ett halft år eller så tillbaka. Besparingar kan hon göra om hon vill af sina fickpengar, dem jag inte ämnar vara njugg med. Det är alltihop. —

— Och alldeles tillräckligt, skyndade gumman att försäkra. — Men tyckte inte don Luis ändå det vore rättvist att anslå någonting för den närmaste tiden efter Mariquitas hemkomst, då ju naturligtvis den stackars flickan skulle hafva alltför svårt att glömma sin vän för att inom kort inlåta sig med någon annan novio. Hennes mor skulle nog förvalta detta något tills Mariquita sjelf behöfde det. —

Der kröp ändtligen bockfoten fram och den var så tydlig att jag ansåg mig öfverflödigt vid den vidare underhandlingen, som nästan bragte mig att må illa, hvarföre jag sade mig vilja se åt om jag kunde vara Mariquita till någon hjälp, och gick ut i köket.

Hon rodnade något litet då jag kom, men skrattade ändå när hon frågade om don Luis och hennes mamma blifvit vänner igen. Det lilla fullfjädrade stycket tycktes ha allting betydligt klarare för sig än jag någonsin skulle tro.

Jag visade också tydligt mitt misshumör, men vår temmeligen enstafviga konversation behöfde lyckligtvis icke räcka länge, då modern snart ropade på Mariquita och frågade om icke chocoladen var färdig.

Det var den och vi gingo in tillbaka. Don Luis såg ut som om han tagit in någon betydligt bäsk medicin, drack tyst sin chokolad och tände en ny cigarr, i det han steg upp och tog sin hatt.

— I morgon på förmiddagen kommer jag efter Mariquita, sade han, och för henne till

någon som kan ställa i ordning åt henne en ordentlig utrustning af allt hvad hon behöfver. Jag vill sjelf välja ut hvad jag tycker passar henne bäst. Buenos noches, señoras. Och dermed gingo vi.

Don Luis skakade på sig som en våt pudel då vi väl voro ute på gatan.

— Fy f—n hvad den käringen är vidrig, sade han med ett uttryck, som om han behöft lätta sig med en dugtig grofhet för att inte kväfvast af allt hvad han fått lof att svälja under visiten. — Jag för Mariquita i morgon dag till Agua Caliente så jag slipper se hennes mor. Hon kan der undergå en liten förberedande träning i civilisation på tumanhand med mig, tills hennes saker bli i ordning och jag för henne ombord på ångbåten bland andra menniskor.

— Nog blir det ett lättvunnet vad, tillade han efter en stund med ett halft cyniskt leende. — Ni har ännu för mycken europeisk, eller kanske rättare nordisk idealism i kroppen för att rätt kunna bedöma den här sortens folk. —

—Jag nästan fruktar för att ni har rätt, svarade jag, — men så alldeles säkert är det inte. —

Något vidare samtal blef det ej om saken. Det föreföll mig nästan som hade vi båda två känt oss litet skamsne medan vi vandrade genom de kvälltysta gatorna till hotellet, och ingendera tycktes hugad att förlänga sammanvaron utan gingo vi hvar till sitt rum så snart vi kommo fram.

Följande dag lemnade don Luis verkliga San José och jag kände det, då jag efter middagen rökte min ensliga cigarr, som hade straffet för min andel i människohandeln redan begynt. Det var långa aftnar jag sedan tillbragte helt ensam, och många gånger ångrade jag det dumma tilltaget, som beröfvat mig det enda sällskap jag haft.

Så fick jag en vacker dag, ungefär en vecka derefter, ett telegram från don Luis. „Kom och helsa på oss“, lydde det, „tag minst par dagar på er. Luis“. Han tycktes behöva sällskap han också.

Jag for redan med första tåg till Cartago och då jag ej hade lust att vänta tills ång-

spårvagnen gick, skaffade jag mig en häst och red ned till Agua Caliente. Don Luis hade icke väntat mig förän följande dag då jag kunnat komma ända fram i en bekväm kupé, så att jag tog dem med öfverraskning när jag med ens trädde in i hans rum.

Mariquita satt helt uppkrupen i en stor länstol och läste en bok som tycktes lifligt intressera henne, eftersom hon inte ens såg upp när dörren öppnades. Don Luis satt och rökte vid det öppna fönstret, med båda fötterna på fönsterkarmen och gungade bakåt med stolen, i en ställning så äkta amerikansk att jag skratade till. Han vände på hufvudet.

— Halloh! ropade han i det han hoppade upp, det var mer än hyggligt af er att komma så snart. Det här börjar bli litet monotont, skall jag säga, men jag vill inte återvända till San José innan jag vet när båten går från Puntarenas. Svärmor är inte så ljufvig och hit får hon inte komma.

Mariquita hade också stigit upp. Hon såg för komik ut i en modern europeisk dräkt, men tyckte synbarligen sjelf att hon var ut-

märkt lyckad och räckte mig med mycken värdighet handen samt frågade huru jag mådde.

— Hade jag vetat vänta er ren i dag så hade jag låtit henne kläda om sig, sade don Luis. Annars får hon då och då kläda sig på europeiskt sätt för att småningom vänja sig att uppträda som en dam. Mariquita mia, tillade han på spanska, vill du göra oss det nöjet att byta kostym? Vi tycka båda att du är mycket nättare i Costa Rica dräkt. —

Hon rodnade litet och såg kanske en smula förtretad ut, men gick ändå genast.

Jag tog upp hennes bok. Det var en berättelse från stora världen i Europa, en öfversättning af en af Ouidas fantastiska historier, just egnad att förvrida hjernan på en liten vildinna som Mariquita.

— Jag odlar hennes själ, som ni ser, sade don Luis skrattande. — Hon är förtjust i sådana der historier och tror naturligtvis hvarenda galenskap de innehålla.

— Det skulle ni låta bli, svarade jag. Hon blir alldeles tillräckligt vriden genom den beröring hon kommer att ha med världen,

utan att läsa sådant här. Se ni till bara att inte äfventyret får en ledsam upplösning. —

— Basch! skrattade don Luis, i det vi satte oss på balkongen utanför rummet. — Ni är allt samma fantast. Det är inte mera farligt för Mariquita att läsa och drömma om englagoda engelska lösdrifvar-aristokrater och moraliskt förderfvade hertiginnor än för en pojke att önska sig vara Robinson Crusoë. Det sysselsätter hennes fantasi och ger henne ändå någon aning om huru man lefver och rör sig utanför Costa Rica — om den nu också blir något vriden. —

Jag svarade ingenting, om jag också kände mig långt ifrån öfvertygad. Men utsigten från vår balkong var mera värd uppmärksamhet än Mariquitas utsigter att bli förvandlad till en civiliserad dam.

Månen har gått upp bakom vulkanen Irazu, hvars väldiga konturer afteckna sig skarpt och klart mot natthimlens upplysta fond. Nedanför skimra ljusen i Cartago och derifrån sänker sig marken i breda afsatser ända till de heta källorna under oss. Deras varma vat-

ten sänder upp en tjock hvit dimma, hvilken som en bred strimma af rök följer bäckens slingrande lopp så långt vi kunna se nedåt dalen. Från orchidékorgarna, som hänga rundt om balkongen, stiger en nästan döfvande stark doft i den svala nattluften upp till oss och nedanför faller ljuset från lampan i ett fönster bjert på två camelia träd, öfversållade båda med praktfulla, lysande röda och hvita blommor.

— Icke sant, det här är vackert, säger Mariquitas röst helt sakta. Hon står i den öppna dörren, fullt belyst af lampan inne i rummet, klädd i Costa Rica flickornas klädsamma drägt: en lätt, ljus kjol, en spetsprydd, bländande hvit camison och en mångfärgad, mjuk rebozo vårdslöst kastad öfver axlarna så att endast en del af halsens och armarnas varma bronsfärgade hy är dold.

Hon skrattar inte nu, utan ser med drömande ögon ut på det sköna landskapet och hennes röst har ett främmande tonfall när hon fortsätter:

— Jag visste aldrig förut att verlden var

så härlig — det kan nog inte vara mycket vackrare i andra länder än här. —

Jag såg noga på henne och frågade mig hvarifrån detta tonfall och dessa tankar kommit, men don Luis fäste ingen uppmärksamhet dervid. Han komplimenterade henne blott till hennes utseende i den vackra drägten och sade att hon äfven i San Francisco, alltid då de vore hemma, skulle kläda sig på samma sätt om hon ville göra honom ett särskildt nöje. Och dermed var den flyktiga stämning förjagad, som väckts hos henne af naturens nattliga fågring och vår tysta beundran deraf.

När vi gingo in igen pratade och skratade hon så fullkomligt på sitt gamla sätt att jag knappast visste om jag sett rätt.

Nästa dag tillbragte vi med en lång ridtur bland bergen, hvarunder Mariquita var liflig som en gnista och glad som en fisk hela tiden; när vi på kvällen kommo tillbaka voro vi för trötta att sitta uppe och prata.

Men när jag morgonen derpå reste, följde mig don Luis till stationen och yttrade dervid bland annat att Mariquita verkligen öfverträf-

fade alla hans förväntningar. Glad, liflig, läraktig och alltid färdig att foga sig efter hvarje hans önskan, var hon idealet af en följeslagarinna för någon tid. — Och dervid, tillade min skeptiske vän, gör hon sig inga illusioner alls vis-à-vis framtiden, utan har fullt klart för sig att dessa festdagar inte komma att vara i evighet. —

Sedan såg jag dem icke mera före min afresa från San José, en vecka derefter. De voro fortfarande kvar i Agua Caliente, sysselsatta med att studera engelska, det don Luis föresatt sig att lära Mariquita, samt med långa ströftåg ända bort till indianbyarna bland bergen, enligt hvad don Luis skref till mig då han önskade mig en lycklig resa och ett gladt återseende i San Francisco, om inte förr.

* * *

Vi träffades emellertid redan i Guatemala. Jag hade behöft betydligt längre tid för min resa än jag antagit och trodde därför att don Luis längesedan var i San Francisco — om med eller utan Mariquita visste jag ej.

Ja, så öfvertygad var jag derom att jag

inte ens frågade efter honom vid min ankomst till Guatemala City, och då jag under senare delen af resan skaffat mig en smygfeber på halsen, rörde jag mig de första dagarna icke heller ute. Men tre dagar efter min ankomst skulle en tjurfäktning gå af stapeln, någonting riktigt extra storartadt, och den skulle jag naturligtvis öfvervara.

Det var söndag, strålande klart solsken och massor af folk i rörelse, alla styrande ut mot la plaza de los toros. En så härligt belägen plats är det nästan syndigt att använda för ett så ömkligt tidsfördrif, dertill är den storartade utsigten öfver bergskedjan med de två väldiga vulkanerna invid La Antigua, den gamla hufvudstaden, alltför vacker. Men sinnet för naturskönhet är så ytterst litet utveckladt hos söderns folk, åtminstone i bredd med det för djurplågeri, att sådant ej stöter någon, och så har man byggt tjurfäktningsarenan på ett ställe som vore egnadt att omskapas till en lustgård.

Spektaklet var redan börjadt när jag kom fram. En stackars långhornad tjur, som såg

mycket fredlig ut, sökte förgäfvos värja sig mot sina plågoandar, los banderilleros, hvilka stucko sina vid, med hulling försedda jernspetsar fästade bandrosetter i hans hud, och los picadores, hvilka från hästryggen oroade honom med sina lansar. Han begärde nog inte bättre än att slippa ut från arenan, men då han funnit det vara omöjligt och motståndarne blefvo alltmera närgångna, gjorde han en och annan schock emot dem, ehuru utan synnerlig energi.

Publiken blef otålig och uttryckte sitt förakt med hyssjningar och stampningar, hvilka till slut blefvo så högljudda att djuret måste föras bort. Ty här är man för ekonomisk för att döda hvar tjur som hemtas fram. Annonserna för tillställningen meddelade att sex tjurar skulle uppträda och bland dem skulle „la espada“ utvälja en, den han skulle sticka ned. Alla de öfriga bara retas och plågas en stund samt föras sedan ut igen.

Kom så N:o 2 fram, ett ståtligt mörkbrunt djur med långa uddhvassa horn, som nog kunde bli farliga för den som ej höll sig på tillbörligt afstånd. Han mottogs också med

allmänna applåder när han lungt och ståtligt marscherade in. Men så stannade han och blickade helt vänligt på det församlade publikum. Han var tydligen inte ledsen ett smul. Och han blef inte ledsen ens när en banderillero steg fram och högg fast tvänne bandprydda jernspetsar i hans nacke; han bara skakade på hufvudet och gick par steg åt sidan.

Det blef ett ännu värre hvisslande än förut, och när såväl banderilleros som picadores förgäfves gjort allt för att reta honom till vrede, steg oväsendet till en otrolig höjd. Till slut sprang en banderillero, en neger, den djerfvaste och vigaste af allesamman, fram och högg en spets från hvardera sidan i tjurens flanker, och då satte han sig i rörelse. Men endast för att söka en utgång. Ursinnigt af smärta och blödande från ett halft dussin ställen, der de granna bandrosetterna hakats fast, rusade det arma, plågade djuret rundt om arenan utan en tanke på anfall.

Folkmassan hvisslade, tjöt och stampade tills man var tvungen att öppna en port och låta det ohjelpigt fredliga kräket slippa ut.

Icke minst högljudda i sina yttringar af förakt voro damerna, af hvilka några tilloch-med hvisslade lika bra som hvilken tjufpojke som helst. I det stora hela föreföllo de mig mycket intressantare att iakttaga än djurplågeriet på arenan, så att jag till en början egnade mycket liten uppmärksamhet åt tjuren N:o 3, en svart raggig best, hela hopen mindre än de två föregående, men hela hopen mera argsint också. Han kom inrusande i full galopp, stannade ett ögonblick häpen midt i arenan, gaf så till ett ilsket bölande och rusede i nästa ögonblick emot en af banderilleros, hvilken svängde sin rödgula duk emot honom.

Nu blir det lif i spelet. Ingen annan af banderilleros än den svarte lyckas fästa sina rosetter i tjurens nacke och äfven han kan blott genom ett väldigt språng öfver skranket undgå närmare beröring med dess horn, medan picadorerne hafva all möda ospard med att hålla sig utom räckvidd vid de anfall besten gång på gång gör mot dem.

Nu är det applåder och bravorop som ljuda, allt lifigare ju mera upphetsadt djuret

blir. Och nekas kan ej att skådespelet är eggande. Los banderilleros i blå, guldstickade sammetskostymer, med en bjertfärgad, röd eller gul duk i ena handen och ett par fladdrande mångbrokiga bandrosetter i den andra, söka gång på gång närma sig för att fästa rosetterna i tjurens skin. Picadorerne på sina magra, med grannlåter öfverhängda hästar, galoppera af och till, riktande en lansstöt mot det marterade djuret hvar gång det kommer nära dem. Och tjuren sjelf, med hängande tunga, ursinnig blick och bloden strömmande ned på hvardera sidan af den väldiga nacken, sparkar upp sanden under ett ihåligt, ilsket bölande, rusar ibland fram mot en eller annan af sina plågoandar och stannar slutligen med fradgande mun i vanmäktigt raseri midt i arenan.

Då kommer la espada fram för att taga del i leken. Hans dräkt är öfvertäckt af guldbroderier, på hufvudet bär han en svart filt-hatt med uppböjda bretten, i högra handen en lång värja och i den venstra ett bjertrödt kläde.

Han helsar publiken med en högtidlig

bugning, men får inte lång tid till ceremonier, ty tjuren har redan fått sigte på honom och besluter ögonblickligt att försöka sin lycka med den nya uppenbarelsen.

En viftning med det röda klädet bringar hans raseri till kokpunkten och han rusar fram i vild fart. Mannen står orörlig med värjan lyftad tills tjuren är blott ett par fot ifrån honom, då han med en snabb rörelse kastar klädet öfver dess horn — och stöter miste.

Värjspetsen träffar sjelfva bogbladet och fläcker endast upp djurets hud och kött i ett fotslångt sår, men det är för litet för att hejda honom. I ett ögonblick ligger den granna espadan kullslagen i sanden och den rasande tjuren stöter gång på gång efter honom med hornen, ehuru utan att träffa, förblindad som han är af duken, hvilken allt hänger öfver hans hufvud.

Det har blifvit tyst bland publiken, som inte låter ett ljud undfalla sig, medan los banderilleros från alla sidor skynda till och söka afleda tjurens uppmärksamhet från hans offer. Damerna luta sig i högsta spänning

fram öfver skranket för att icke förlora någon detalj af skådespelet, hvilket hotar att taga en tragisk vändning.

Det är den svarta banderilleron som räddar situationen. Han går ända fram till tjuren, rycker klädet af hans hufvud och stöter i samma ögonblick en jernspets djupt in i hans nacke. Djuret rusar efter honom, men gång på gång viker han vigt och skickligt undan tills han lockat detsamma tillräckligt långt bort, då han med ett språng försvinner öfver skranket. Jag har hela tiden följt honom med ögonen, medan man ledt den förolyckade espadan bort, beundrande den ytterliga kallblodighet, hvarmed negern gång efter annan låter tjuren komma alldeles inpå sig för att med en enda böjning af den smidiga kroppen och ett steg åt sidan vika undan dess hvassa horn. När han så springer öfver skranket ser jag omedelbart derinvid ett ansigte, som förut undgått min uppmärksamhet och som nu är helt blekt af den sinnesrörelse som den spännande scenen väckt.

I första ögonblicket fattar jag icke om

jag ser rätt eller ej, så långt är egarinnan till det näpna, mörkhyade lilla ansigtet der midt emot från mina tankar, men i det nästa är jag öfvertygad om att det verkligen är Mariquita som sitter der, och don Luis tätt bakom henne.

Genast kan jag dock ej komma ditöfver, ty nu kommer espadan in igen och folkmassan tränger sig så nära till skranket som möjligt för att se om han denna gång skall lyckas bättre. Det gör han, oaktadt den sinnens rörelse han tydligen är ett rof för. När tju-ren igen rusar emot honom faller det röda klädet på nytt öfver dess horn och värjan sänkes nästan till fästet in bakom dess venstra bog. Ett ögonblick står djuret orörligt, så faller det tungt till marken — dödt. Och folkmassan bryter ut i jubel.

Nu först lyckas det att tränga fram genom hopen, som stimmar af och till i förväntan på nästa akt af skådespelet.

Mariquita upptäcker mig först och nickar redan på afstånd en helsning åt mig. Och när jag kommer fram blir jag öfverhopad med

frågor af såväl henne som don Luis, om huru min resa aflupit, hvarföre jag dröjt så länge o. s. v. o. s. v. — mycket flera än jag kan besvara på en gång.

Mariquita är klädd helt och hållet på europeiskt sätt, om ock med en liten anstrykning af exentricitet i färgsammansättningarna, en exentricitet, som emellertid passar utsökt till hennes sydländska typ. Litet blekare är hon äfven än senast, men det klär henne också. Hon ser med ett ord förfinad och förädlad ut och har förlorat något af det tjufpojkkaktiga, som förut utmärkte hvarje hennes blick och hvarje rörelse.

Jag komplimenterar henne till hennes utseende och säger don Luis att han aldrig kunnat hitta på någonting mera klädande och originelt på samma gång än den lilla fruaktiga hatt i orange och rödt som Mariquita bär. Men han skrattar och försäkrar att den tid redan är förbi då han valde Mariquitas toiletter.

— Hon har mycket större anlag för vissa sidor af civilisationen än jag någonsin skulle

trott, tillägger han på tyska, — och spelar sin roll alldeles utmärkt. —

Mariquita ser smått förtretad ut då hon ej förstår hvad don Luis säger, men klarnar omedelbart upp igen då han fortsätter på engelska:

— Kom nu med oss härifrån och lemna er hotellmiddag i sitt värde. Vi bo i ett privat hus och hafva eget hushåll, det Mariquita sköter för att inte alldeles ledas ihjäl af brist på sysselsättning. Ni får lära känna henne från en ny sida — den af värdinna. Och af det här nöjet har ni väl i alla fall redan fått nog. —

Så lemna vi tjurfäktningen och gå, Mariquita skenbarligen alldeles oberörd af de mer eller mindre tydligt beundrande blickar, som riktas på henne. Endast en gång rodnar hon litet, då vi höra en herre upplysa en annan om „att det är en Costa Ricanska, gift med den der mörklette amerikanaren, som går till venster om henne“.

Deras bostad är förtjusande nätt. Don Luis har packat upp en del af allt det kram

af kuriositeter och folkslöjd, han under sin sista resa samlat ihop, och dermed dekorerat deras mottagnings och hvardagsrum på ett mycket originelt och anslående sätt. På ena långväggen har han draperat en jättestor Nicaraguansk pitahängmatta i brokiga färger och fäst på denna en trofé af indianarbeten, betsel, sporrar, stigbyglar, vapen, fiskredskap och annat — en hel etnografisk kollektion. En väldig divan är klädd med ett par ljusbruna vicuña ponchos från Chili och dess dynor med mångbrokiga, skiftande rebozos från Costa Rica och San Salvador, löst knutna öfver dem. På golvet stå ett par stora, rödbruna lerkrukor med bizarra ornament, af det slag indianerna i Guatemala tillverka och begagna, fyllda med blommande, doftande grenar af en buskväxt. Sofrummet ligger der innanför och matsalen utgöres af det täckta galleri, hvilket löper rundt om den lilla, af palmer och orangeträd skuggade trädgården, som i tropikerne hör till hvarje välförsedt hus.

— Jag kom hit redan två veckor efter er afresa från San José, sade don Luis som

svar på min förvånade granskning af rummet, — och då jag ämnade stanna här ett par månader hyrde jag genast detta hus, samlade allting af möbler det innehöll i dessa par rum och försökte göra det så treffligt för oss som möjligt. Och nu trifves jag så bra vid detta „dolce far niente“ lif att jag endast med största saknad kommer att lemna det. — Vore det inte för att jag uttryckligen lofvat Mariquita att föra henne till San Francisco, tillägger han efter en liten paus, — så gjorde jag slut derpå redan här och läte henne vända om hem — jag börjar sanningen att säga bli rädd för att till ett godt slut rentaf bli kär i flickan. —

— Det vore nu väl det minsta, svarade jag, men jag å min sida börjar bli rädd för att vi begingo mera än en dumhet när vi inläto oss på den här historien der nere i San José. Mariquita hade visst icke der heller mera än ett framtidsperspektiv, men hon visste då åtminstone icke något bättre, hvaremot hon synbarligen redan nu fått ögonen öppnade och kommer att få det i ännu mycket högre grad, och då kan hon heller icke undgå att känna

hela bitterheten af sitt öde, när hon en gång anställer jmförelser mellan denna tid och den som kommer, då hon återvändt till Costa Rica. —

— Nå, så farligt är det nu väl inte, menade don Luis, ehuru med betydligt mindre säkerhet i tonen än förut då vi talat härom. — Jag har sörjt för att hon efter återkomsten kan lefva som hon för godt finner, oberoende af novios och sin gemena mor. —

Mariquitas inträde afbröt allt vidare meningsutbyte om saken. Hon hade klädt om sig och såg ännu bättre ut än på förmiddagen i sin dräkt af gräddfärgad, ljus surah med endast en stor mörkröd ros vid bröstet och en annan dylik på ena sidan i håret.

Middagen var färdig, sade hon, och så gingo vi till bords. Det var en utsökt liten middag, med blommor och frukt och tropikernas stora lyx, is, i öfverflöd och värdinnan glad och liflig när hon beskref sina erfarenheter, sedan vi sist träffades i Costa Rica.

Don Luis var på briljant humör också han och hade som vanligt utmärkta cigarrer

att bjuda på, då vi efter middagen sutto kvar vid bordet och njöto af vårt kaffe och pratade ända tills det var full skymning.

Men när han blef bortkallad för att taga emot ett besök, kom det nyss förut så lifliga samtalet till ett tvärt slut. Det var som om Mariquita och jag rakt ingenting haft att säga hvarandra, utan sutto vi tysta och liksom väntande på något, som skulle gifva konversationen ny fart.

— Kom, sade hon till slut, det finnes stolar der ute i trädgården, der vi sitta bekvämare. Bordet måste dukas af. —

Stolarna stodo under ett par af orange-träden, hvilkas blommor fyllde den svala aftonluften med en söfvande vällukt. Mariquita kröp upp i en stor amerikansk gungstol, i hvilken hon kunde intaga en riktigt bekväm ställning och jag satte mig midt emot.

— Nu måste jag bedja er om en sak, började hon, — innan Luis kommer tillbaka. Han skulle kanske inte tycka om det. Vill ni vara snäll och inte kalla mig vid namn när andra höra på? —

Jag kunde se huru djupt hon rodnade, men innan jag hann svara fortsatte hon:

— Här tro alla att vi äro gifta och därför bemöter man mig helt annorlunda än om man visste huru det förhåller sig, och det är så underligt behagligt att bli bemött med aktning af alla man träffar. Ni förstår ju och blir inte ledsen?

Det sista kom med ett ljud af gråt i rösten.

Stackars liten, tänkte jag, det har kommit snarare än jag trodde. Men jag sade intet annat än att jag fullkomligt fattade hennes tankegång och lofvade göra som hon önskade.

— Men ni får inte tala om mina dumma funderingar för Luis. Jag är rädd för att han inte skulle tycka om att jag bryr min hjerna med sådana tankar, och han är så utomordentligt snäll och vänlig mot mig, ger mig mycket mera än jag önskar och tröttnar aldrig att besvara alla mina frågor. Jag är ju så dum och okunnig, som ni vet, och förstår inte

alltid allt hvad jag ser, hör och läser, och då får han förklara. —

Inom mig instämde jag i allo i hennes tro att don Luis mycket litet skulle tycka om att se hvilken utveckling äfventyret tydligen höll på att få, men högt sade jag endast att jag ingalunda skulle meddela honom hvad vi talat om.

Straxt derpå kom han tillbaka och samtalet tog naturligtvis dermed en annan vändning, men när jag sedan steg upp för att gå, sade han sig vilja följa mig tillbaka till hotellet. Så snart vi kommo ut på gatan frågade han om jag tyckte att Mariquita förändrat sig.

— Otroligt, svarade jag, — och uteslutande till sin fördel. —

Och då nu isen sålunda var bruten, frågade jag om han verkligen stod fast vid sin föresats att om par månader skicka henne hem igen, tilläggande att jag i hans ställe knappast skulle kunna förmå mig att göra det.

— Hvad vill ni då jag skall göra? frågade han surmulet. Jag kan inte behålla henne

då jag sjelf inte är riktigt bofast på någon ort, och äfven om jag vore det kunde ju detta förhållande icke fortgå i längden. Det enda jag kan och vill göra är att skicka henne hem redan efter ett par veckor i Frisco, — det hon nu framför allt längtar att få se, — så att hon inte hinner insupa allt för mycken civilisation. Nu redan har jag all möda att hålla henne tillbaka. Hon läser allt hvad hon kommer öfver, och det inger henne väl till slut tankar och idéer dem hon vore mycket bättre förutan. —

— För resten, tillade han efter några ögonblicks tystnad på sitt gamla, lätta sätt, — tror jag ni inger mig alldeles onödiga farhågor. Hon talar helt lugnt om den tid då vi skola skiljas och finner det tillsvidare nog helt naturligt och tillbörligt att det så skall gå. När hon kommer hem igen blir hon den mest efterfikade dam i San José och kommer att tacka sin lycka att hon slapp litet ut. —

Härom hyste nu jag mina välgrundade tvifvelsmål, men då jag icke kunde meddela don Luis hvad Mariquita nyss förut bedt mig

om och inte heller annars kunde göra någonting till saken, teg jag och sökte intala mig att det väl ännu ej vore så illa, isynnerhet om don Luis fullföljde sin afsigt att inte låta vistelsen i San Francisco räcka längre än ett par veckor.

Huru det för öfrigt i sjelfva verket förhöll sig med Mariquitas tankar och känslor kunde jag icke riktigt komma på det klara med. Ty ehuru jag sedan träffade henne så godt som hvarje dag, kom hon aldrig mera tillbaka till temat om sin ställning och sitt förhållande till don Luis. Tvärtom hände det att hon, då jag i andras närvaro tilltalade henne med ordet fru, gaf mig en riktig äkta tjufpojksblick af den gamla sorten jag så väl kände till från San José.

Men böcker måste jag skaffa henne, ty don Luis, påstod hon, bara skrattade åt hennes läslust och sade att hon skulle förderfva sina ögon om hon höll på länge. Det var otroligt mycket hon hann med, och dervid läste hon ingenting utan tillbörlig eftertanke, ehuru hennes sätt att bedöma det lästa ofta nog var

rätt egendomligt, så att hon mera än en gång satte mig på det hala med sina frågor och genom den rent kvinliga logik, som utmärkte hennes sätt att resonnera.

Hennes största nöje under vistelsen i Guatemala var att besöka teatern. Truppen var långt ifrån första rang, men det var någonting så fullkomligt nytt för Mariquita att hon kunnat sitta der hvar kväll och finna nöje deri ännu dertill. Med aldrig svikande uppmärksamhet och spändaste intresse följde hon det uppförda styckets gång och skrattade eller rördes till tårar ömsom.

Efteråt fingo vi sedan alltid lof att föra en lång diskussion om de handlande personernas görande och låtande, om deras tankar och känslor, och dervid var det rent af märkvärdigt att bevitna med hvilken säker instinkt Mariquita oftast träffade det riktiga i sin kritik, i det hon drog slutledningar och gjorde distinktioner som skulle hedrat en gammal psykolog.

Så gafs en kväll Camelia damen. Utförandet var i det närmaste under all kritik men

likafullt var Mariquita djupare intresserad än någonsin förr. Och när slutet kom grät hon, grät så hejdlöst, att vi hade all möda med att lugna henne tillräckligt för att kunna föra henne derifrån.

Under hemvägen var hon sedan tyst och förstämd och likaså under den halftimme jag ännu tillbragte hos dem. Hon serverade vårt thé utan att på något sätt taga del i don Luis och mitt samtal, hvilket också i själva verket var bra matt; hon såg ut som om hennes tankar varit långt derifrån.

Men när jag steg upp för att gå frågade hon med ens:

— Hvad tror ni Marguerite skulle gjort om hon hvarken fått sin älskare tillbaka eller fått dö?

— Troligen fortsatt att lefva som förut, brummade don Luis, innan jag hann svara.

— Det tror inte jag, sade Mariquita, men då hon icke inlät sig på någon förklaring af hvad hon trodde, aktade jag mig att fråga derom, utan slog bort alltsamman med ett skämt och gick.

Vi hade ursprungligen kommit öfverens om att resa på samma ångbåt upp till San Francisco, men förargligt nog blef det mig omöjligt att fullfölja aftalet. Tre veckor hade flugit bort och så gick jag en vacker majmorgon efter Mariquita och don Luis för att följa dem till tåget, som skulle föra dem ned till kusten.

Allting var nedtaget och inpackadt så att intet spår mera återstod af den trefnad som utmärkt deras lilla hem. Men ändå hade Mariquita tårar i ögonen då hon, klädd i en enkelt elegant reskostym, med en liten pojkaaktig klädesmössa på hufvudet, för sista gången steg öfver det toma hemmets tröskel.

— Nå, Mariquita, sade jag, utan att låtsas märka hennes vemod, nu är ni väl förtjust då det äntligen på allvar bär af ut i verlden? —

Hon såg på mig med sina tårfyllda ögon, som kvälde öfver när hon svarade:

— Nog är jag nöjd att få resa, men jag vet inte hvarföre det förefaller mig som om jag aldrig mera kommer att få upplefva så lyckliga dagar som här. —

Redan på bangården hade emellertid den sorgsna stämningen flyktat. Rörelsen och sorlet der verkade upplifvande på henne, så att hon med ett helt gladt leende nickade mig ett „au revoir“ när tåget gled ut från stationen.

* * *

Mitt första besök i San Francisco gälde naturligtvis don Luis och Mariquita, dem jag fann installerade i en af de små cottages, som följa de gator åt, hvilka leda ut till San Franciscos stolthet, the Golden Gate Park. Det var ett nöje att efter de sista månadernas vildmarkslif komma midt in i så raffinerad civilisation som don Luis hem, der europeisk smak och amerikanskt sinne för bekvämlighet och komfort räckt hvarandra handen för att åstadkomma någonting riktigt mönstergiltigt.

Mariquita hade säkert aldrig under sitt tidigare lif ens drömt om något så i alla afseenden elegant, smakfullt och luxuöst som hennes nuvarande omgifning, men ändå såg hon hvarken lika frisk eller lika glad ut som se-

nast i Guatemala. Blekheten hade tilltagit och var, ehuru klädande nog, nästan för påfallande, medan de små, pigga ögonen hade förlorat det mesta af sitt muntra, tjufpojksuttryck. Men i gengäld hade hon också helt och hållet mistat det drag af hälften vildhet, hälften civilisation, som ännu för några veckor sedan vidlådt henne. Ingen, som nu såg henne i den eleganta morgondrägten af ett egendomligt rödgrått japanesiskt tyg i briljant mönster och koiffyren arrangerad i öfverensstämmelse dermed, genomträd af ett par långa, ljusa sköldpaddnålar, hade kunnat tro annat än att hon från sin första barndom lefvat i en omgifning egnad att utveckla både smak och skönhetssinne.

— Ändtligen! utropade don Luis då jag trädde in. — Nu, Mariquita, skola vi hafva några festdagar medan vi föra vår vän här omkring och visa honom San Francisco och dess omgifningar. Ni skall veta, fortsatte han till mig — att jag dessa första tider varit för mycket upptagen med affattande af mina rese-rapporter och annat för att hinna föra Mari-

quita ut, så att hon i sjelfva verket sett mycket litet ännu. Var nu god och underhåll henne en stund medan jag slutar hvad jag har för händer; så äta vi frukost tillsammans och göra derunder upp program för resten af dagen. —

— Jag är glad att ni kommit, sade Mariquita, så snart vi stigit in i hennes rum. — Luis har haft oändligt mycket bråk och arbete sedan vi kommo hit och på långt när inte varit så glad som förut, men nu blir det säkert bättre. Han har så ofta talat om huru roligt det skulle bli att få er hit upp. —

— Och ni sjelf, Mariquita? Huru trifs ni i San Francisco? Är lifvet här verkligen så härligt som ni förestält er det, eller är det bara en mer eller mindre gäckad förhoppning? —

Hon smålog litet tveksamt och tog sig någon betänketid innan hon svarade:

— Jag vet inte rätt hvad jag skall säga derom. Ännu har jag ju på det hela sett så litet af lifvet här, och det lilla jag sett har jag troligen inte betraktat på samma sätt som

då jag brukade tänka på det der borta. Och så har det plågat mig att se Luis nedstämd och irriterad. Jag känner det alltid som om jag, åtminstone till en del, vore orsaken dertill.— Men nu blir det helt annorlunda då vi komma att röra oss mera ute och han gör sig fri från sitt bråk. —

Så mycket var nu uppenbart att don Luis inte ännu meddelat Mariquita af huru kort varaktighet hennes vistelse i San Francisco komme att bli, men om det var detta som plågade honom eller om han verkligen hade mera arbete än han tyckte om, det kunde jag icke af Mariquitas yttranden sluta mig till.

Under frukosten tycktes han emellertid helt upplifvad och skrattade godt åt Mariquitas beskrifning af ångbåtsresan från Guatemala och af några typer bland deras ressällskap. Efter frukosten, föreslog han, skulle vi göra en tur i parken och derpå åka ut till The Cliffhouse för att se sälorna, samt äta middag der. Sedan finge man se hvad som vidare vore att göras för att värdigt sluta dagen.

— Vi ställa till en riktigt grundlig fest och viftdag, slutade han skrattande, — för att börja er San Francisco sejour. —

Men när Mariquita gått in till sig för att kläda om sig för utfärden, blef don Luis med ens allvarsam, i det han vände sig till mig:

— Nu måste jag bedja er om en tjänst. Till en början måste ni åtaga er att föra Mariquita ut om dagarna, så hon kommer i rörelse, ty med detta instängda lif går hon under. Sjelf kan jag ju inte för mina härvarande vänners och deras familjers skull visa mig ute med henne, hvaremot det kan göra er detsamma hvad man tänker och säger. Och bland mina ungarlsvänner och deras fruntimmersbekanta vill jag inte införa henne. —

— Och så, tillade han efter en liten paus med ett halft förläget uttryck, — ville jag bedja er att vid tillfälle börja bereda henne på en snar afresa härifrån — det är ett kapitel, som jag, skamligt nog, ännu inte haft kurage att alls beröra. Säkert är att jag skulle gifva bra

mycket för att ha den här historien ogjord eller öfverstånden. —

— Jag också, svarade jag. — Och kanske ännu mera för att slippa vara den som meddelar Mariquita att hennes glädjedagar äro förbi — för alltid. Sannerligen jag ens vet huru jag skall bära mig åt för att komma fram med det. —

— Det blir i alla fall inte så svårt, tröstade don Luis. Hon vet ju att jag senare på sommaren skulle resa öfver till Europa, så ni kan skylla på att jag fått underrättelser som troligen komma att påskynda min resa hela hopen. Passa på något lägligt ögonblick och — — —

Men nu kom Mariquita tillbaka och vårt samtal till ett så tvärt slut, att hon skrattande hotade oss med fingret.

— Nu talade ni bestämdt illa om mig, Luis, eftersom ni afbröt så hastigt. Men gå på bara, i dag blir jag inte ledsen. —

Nog misstänker jag att hon skulle känt sig något ledsen i alla fall om hon vetat hvad samtalet gälde, men som det nu var störde

ingenting den glada stämningen under vår körtur.

Den är bra nog ensam i sitt slag, denna „den gyllene portens park“ i San Francisco med sina dungar af svartgrön barrskog, mot hvilka eucalyptusträd och en del härdiga palmarter skarpt teckna sina grå- eller bjertgröna blad, medan de ljusa, ständigt vårgröna gräsmattorna äro öfversållade af blommor och buskar, hörande till par, tre olika zoners flora. Det är Californiens underbara klimat, — hvars temperatur aldrig stiger så högt att värmen blir besvärlig, lika litet som den sjunker lågt nog för att man skulle kunna tala om någon köld, — som tillåter sammanförandet på ett ställe af denna mångfaldiga växtlighet, hvilken förlämnar alla trädgårdar och planteringar ett så omvexlande behag. Den ståtliga parken uppstår många tiotal tunnland och meningen är att utsträcka den ända till hafvet, dit redan nu en präktig körväg leder, en fortsättning af den väg, som i tjugutal mil långa vridningar genomlöper hela den vackra anläggningen.

Vi hade en trefflig tur och tyckte att den

tog nästan för hastigt slut när vi hamnade vid klipphuset, ett värdshus byggt ute på yttersta udden vid inloppet till den välomhågnade hafsvik, vid hvilken San Francisco ligger. Men den praktfulla utsigten öfver detta inlopp — „den gyllene porten“ — med seglare och ångare i mängd, gående ut till haf eller löpande in i hamnen, och ut öfver oceanen som bryter sig i tunga bränningar mot kusten, kom oss snart att glömma allt annat. Och så klipphusets stora märkvärdighet, de halftama sälarna, hvilka i hundratal lefva på de tre enstaka klippor, som höja sig ur vatnet inom par hundra alnar från land. Några dussin af djuren ligga alltid uppkrupna på klipporna, försänkta i sömn, medan andra under ett idkeligt, doft vrålände söka eröfra sig en plats, och ytterligare andra tumla om i vatnet rundt omkring, fullkomligt obekymrade om alla de människor, som i timal stå uppe på klipphusets veranda eller på stranden nedanför, iakttagande de roliga djurens lif och vanor.

Mariquita var förtjust och skrattade som

ett barn när ett par af de lustiga gynnarne under kampen om någon bekväm plats hals öfver hufvud tumlade ned i sjön och dervid gáfvo luft åt sin öfverraskning med ett högljudt fnysande, för att nästa minut på nytt tränga undan hvarandra vid försöket att krypa upp tillbaka. Under hela middagen, den vi läto servera ute på verandan, tröttnade hon inte att betrakta de glänsande bruna, våta kropparna der ute i vatnet, men när vinden mot solnedgången småningom dog bort, medan det röda klotet sjönk ned i hafvet långt borta i vester, glömde hon dem och betraktade under tystnad den skimrande vattenytan, som i långa, mjuka, glänsande dyningsvågor sakta smög sig fram till stranden för att brytas mot dess klippor i en dånande, hvitskummande bränning.

På hemvägen kommo vi öfverens om att jag skulle börja rida ut med Mariquita om morgnarna. Don Luis lofvade skaffa henne en passande häst och stälde sin egen till min disposition.

— Det kommer att göra dig godt, sade

han till den unga flickan, hvars ögon glindrade redan vid tanken på det länge saknade favoritnöjet. — Inom några dagar kommer du att se lika frisk och glad ut som förr, tillade han med mera ömhet i tonen än jag förut märkt då han talat med Mariquita.

Till mig sade han, medan vi efter att hafva lemnat Mariquita hemma vandrade till mitt hotell, att jag inte behöfde göra mig någon alltför stor brådska med att meddela Mariquita att slutet var nära.

— Det är inte för mycket om hon får någon liten tid på sig för att göra bekantskap med de angenämare sidorna af lifvet här, af hvilka hon ju tillsvidare sett nästan ingenting. —

— Nej, min vän, svarade jag. — Vid första lämpliga tillfälle ämnar jag göra slag i saken. Ju längre det går på detta sätt, desto svårare blir det för henne att finna sig i det oundvikliga slutet — och med er har jag ingen misskund alls, om jag också godt kan förstå att ni så mycket som möjligt ville uppskjuta detta slut. —

— Kanske är det en orsak till till min motvilja att säga ifrån åt Mariquita, sade don Luis fundersamt, — ehuru jag inte gjort det klart för mig. Ja, gör som ni vill, tillade han med en suck. — Jag litar på att ni gör Mariquita så litet ondt som det öfverhufvudtaget är möjligt då ni inleder den oundvikliga slutuppgörelsen. —

Att don Luis inte heller tog saken alldeles så lätt som han förut tänkt sig det, hördes godt på hans tonfall, men hvad var nu egentligen dervid att göra? På aftonen låg jag länge och funderade derpå innan jag somnade, men kunde inte finna på någon lämpligare utväg ur dilemmat än att sända Mariquita hem så fort som möjligt. Ty om don Luis beslöte sig för att taga henne med sig öfver till Europa så blefve det efteråt bara så mycket svårare för dem att skiljas och därför var det vida bättre att det skedde redan nu.

Tillfället att tala om saken med Mariquita kom snarare än jag hade förmodat. Vi hade sedan några dagar börjat våra morgon-

ridter ute i parken, der San Franciscos eleganta verld temmeligen fulltaligt brukar samlas för att med en timmes ridt eller en promenad till fots rekreera sig efter föregående dags ansträngningar, och hade som alltid ridit en stund längs den vanliga vägen der det talrika sällskapet galopperade af och an. Så hade vi slagit in på en sidoväg, der vi läto hästarna gå i skridt, medan vårt samtal så småningom blef allt enstafvigare och slutligen helt och hållet afstannade. Intet annat hördes än våra hästars jemna steg och det sakta, så att säga förnäma knarrande läderljud, som nya sadlar och remtyg frambringa, då och då afbrutet af ett klirrande när Mariquitas otåliga fuchs kastade upp hufvudet och gjorde ett försök att komma i väg, så att ryttarinnan tvangs att taga ett fastare grepp i tyglarna. Morgonluften var frisk och ren, med då och då en doft af daggfuktig växtlighet, som kom oss att draga ett djupare andetag, och det klara, lifvande solskenet spelande mellan grenar och blad, tecknande liksom ett skuggspel på vägen framför oss.

— Det är skada att Luis inte hinner vara med på våra morgonridter, sade jag tanklöst, — det kunde nog göra också honom godt att vara mera i rörelse. —

— Tror ni verkligen att han inte har tid? frågade Mariquita med ett litet matt småleende. Men i detsamma stego tårarna henne i ögonen vid det hon vände bort ansigtet — och jag insåg att hon fullkomligt lika väl som jag fattade hvarföre don Luis inte följde med oss.

— Kanske kunde han finna tid dertill, svarade jag, besluten att gripa tillfället i flykten och nu rycka fram med mitt grofva artilleri, — men då finge han allt arbeta in på nätterna i stället. Det är icke så lätt för honom att få allting ordnadt och afslutadt under den vecka han har kvar före afresan till Europa. —

Mariquitas häst stannade tvärt, i det hon på nytt vände sitt nu kritvita ansigte mot mig.

— Har don Luis bedt er säga mig detta?

Jag såg att ett nekande här tjenade till mindre än ingenting och svarade derföre rent ut

att så var, att han bedt mig söka förbereda henne derpå, för att sålunda måhända göra det litet lättare.

Hon lät sin häst sätta sig i gång igen och vi redo en stund utan att någondera yttrade ett ord.

— Stackars Luis, sade hon slutligen, — hvad det måste hafva plågat honom dessa sista veckor, medvetandet att han måste göra mig sorg — mången annan skulle nog tänkt bra litet på den sidan af saken. — Nu rida vi hem, tillade hon. Endast hennes ytterligare blekhet visade huru hårdt det träffat — och kanhända den takt hon lät sin häst inslå.

Farten blef alltför häftig för att medgifva något vidare samtal tills vi om några minuter stannade vid deras dörr. Då bad hon mig följa med in.

— Det blir lättare för Luis om vi ej äro på tumanhand de första ögonblicken. —

Endast honom tycktes hon tänka på, och det obehag situationen måste innebära för honom, medan hon dolde sin egen sorg och sina egna tankar så väl, att om jag icke hade sett

huru all färg med ens vek från hennes ansigte då slaget föll, jag knappast skulle vetat huru hårdt det drabbade.

Men när vi kommo in gick hon fram till don Luis, der han satt vid sitt skrifbord, böjde sig ned öfver honom och kysste honom, något som hon aldrig förut gjort i min närvaro -- och så skyndade hon in i sitt rum med tårarna strömmande ned öfver kinderna.

— Hvad har ni sagt henne? frågade don Luis med en skiftning af ansigtsfärgen också han.

— Att ni reser till Europa om en vecka. Nu är saken afgjord och klar. —

— Det var väl nog det bästa, sade don Luis tveksamt, men med ett uttryck som om han gifvit bra mycket för att det bästa icke händt. — Huru tog hon det?

Jag beskref tillgången så noga jag kunde, betonande särskildt att Mariquitas första tanke gäلت honom och det obehag medvetandet att vålla henne smärta måste förorsakat honom. Och så tillade jag, kanske med en helt liten bismak af skadeglädje:

— Nu medger ni väl åtminstone att jag från början bedömt Mariquita riktigt, ty draget att glömma all sin egen sorg, sitt ödelagda lif och sin eländiga framtid, för att blott tänka på den man har kär, är väl så äkta kvinligt och fint, att den som är mäktig deraf måste anses fullkomligt hafva lemnat vildineståndpunkten bakom sig. —

— Jag medger hvad som helst, svarade don Luis trött, — och har sanningen att säga redan länge gått och burit på medvetandet att Mariquita var och är mycket för god för sådan lek som jag bedrifvit. — Jag bara önskar att vi kunde göra slut på alltsamman redan i dag. —

— Nästa båt till Panama går om tre dagar, sade jag, — och med den måste Mariquita följa, ty sedan går ingen på fyra veckor, som anlöper hamn i Costa Rica. —

— Stackars min lilla flicka, sade don Luis sorgset, vid tanken på Mariquitas långa ensamma resa till sitt hem igen. Och derefter sutto vi och rökte tyst och ihärdigt tills hon kom in och sade att frukosten väntade.

Hon var lugn nog, men de muntra små ögonen sågo så innerligt sorgsna ut och ögonlocken voro betänkligt svullna — svårt hade den lilla, modiga stackaren att svälja sin gråt och sin frukost, den hon säkert endast för don Luis skull rörde vid.

— När går ångbåten till Puntarenas? frågade hon slutligen, i så lugn ton hon kunde åstadkomma.

— Om tre dagar, svarade jag. — Och sedan går ingen på en månad.

-- Alltså om tre dagar, sade hon sakta, med en så hopplöst sorgsen blick på don Luis att det skar mig i hjertat.

— Kom hit i afton, sade don Luis, sedan vi på otroligt kort tid stökat undan frukosten. — Vi äta middag tillsammans här hos oss och fara sedan till theatern. Jag skall telefonera efter en loge. —

Middagen blef icke just mycket gladare än frukosten, ehuru vi nog alla ansträngde oss för att samtala om likgiltiga saker; och bra liten uppmärksamhet egnade innehafvarne af vår loge åt stycket som uppfördes.

När så don Luis gick ut under mellan-akten framkastade jag den förmodan att Mariquita inte skulle bry sig om morgonridterna numera.

— Tvärtom, svarade hon, — nu mera än förut. Ni kan väl förstå att det är plågsamt för Luis och mig att tala om min afresa och nästan ännu plågsammare att försöka tala om likgiltiga saker. Ju mindre vi äro på tumanhand, desto bättre — så ni får vara beredd på trägen tjänstgöring dessa sista dagar, slutade hon med ett litet leende, som trots allt ändå hade en skymt af likhet med förra tider.

De gingo snabt de tre sista dagarna. På morgnarna gjorde vi längre ridter än förut, åto frukost i deras hem och träffades igen till midnatten på någon restauration, för att sedan tillbringa också aftonen utomhus.

Den sista morgonen redo vi på hemvägen upp på en hög kulle, derifrån man har en den härligaste utsigt öfver hela San Francisco, öfver staden med dess räckor af hus, affärskvarteret med dess ståtliga palatser och öfver hamnen med dess otaliga fartyg och väldiga

ångfärjor, dem man kan följa med ögat nästan ända bort till Oakland på andra sidan bugten.

Mariquita satt en lång stund alldeles tyst och betraktade det rörliga, pulserande lifvet der långt nedanför oss. Långsamt lät hon till slut blicken öfverfara hela den vackra taflan. Så vände hon ansigtet bort derifrån och satte sin häst i gång igen, i det hon med en djup snyftning tryckte näsduken mot sina ögon.

Jag tyckte mig icke kunna säga någonting.

Så redo vi hem igen under oafbruten tystnad och kommo oss icke för med att tala stort mera under frukosten heller. Omedelbart efter denna lemnade jag dem båda, i det jag lofvade komma tillbaka på aftonen en stund innan båten gick.

Don Luis hade blifvit allt tystare och dystrare ju längre tiden led; de sista dagarna hade han gått omkring som om han icke vetat hvar han skulle göra af med sig sjelf. Så hade han hittat på att ställa till sin förlorade

middag på sjelfva afskeds aftonen ute på Klipp-
huset. „Jag måste hafva lif och rörelse om-
kring mig“, sade han, „för att inte blifva all-
deles hypokondrisk sedan Mariquita rest.“ Vi
skulle följa henne till båten och derifrån köra
rakt ut till det väntande sällskapet.

Det var ungefär vid elfvatiden jag lem-
nade dem, och då jag inte kände mig så sär-
deles gladt stämd, jag heller, begaf jag mig
hem till hotellet för att der på bästa sätt för-
drifva tiden till klockan sju, då jag lofvat af-
hemta dem.

Men frampå eftermiddagen kom en ky-
pare upp och sade att man kallade på mig i
telefonen. Jag gick ned och hörde don Luis'
röst som bad mig komma tidigare, så fort som
möjligt.

— Programmet är något förändradt, sade
han med ett helt annat uttryck i rösten än
då jag senast hört honom på morgonen, men
utan att gifva någon vidare förklaring.

Jag skyndade att kläda om mig, ty från
ångbåten skulle vi ju begifva oss direkte på
middag, och så for jag ut till don Luis' villa,

högeligen nyfiken att få veta hvad som nu stod på.

Det var Mariquita som öppnade dörren vid min ringning. Hon var klädd i reskostym, såg förlägen och förgråten ut, men log ändå med hela ansigtet i det hon tillika torkade sina ögon med en näsduk, som tydligen användts för samma ändamål redan förut.

— Kom in, kom in, ropade hon, innan jag hann så mycket som öppna munnen. — Jag är så rysligt lycklig och nöjd — Luis får berätta allt. Och dermed flög hon in till sig igen.

Don Luis stod i sitt rum framför en koffert, den hans betjent höll på att packa. Han skrattade också då han fick syn på mig.

— Tag en cigarr, sade han, — och stäfja er nyfikenhet ett par minuter medan jag ser efter att Charles slutar packningen riktigt.

— Gå er väg, Charles, och hvila er en stund, sade jag — jag skall nog hjälpa don Luis om det behöfves.

— Och nu, fortsatte jag till denne, så snart betjenten stängt dörren, — hvad är meningen med allt det här? Hvarför har ni narrat

mig hit i otid och hvad har ni för inpackning för er? —

— Jo, svarade don Luis med småflat min, — det blef klart för mig i dag att jag inte kunde låta Mariquita resa tillbaka till Costa Rica — och därför reser jag sjelf redan i afton till New-York och Europa och tar henne med mig. —

Jag blef ond och sade don Luis temmeligen rent ut att han bar sig åt som ett nöt. — Om ni nu skiljts från Mariquita, slutade jag, — så fans det åtminstone någon möjlighet för att hon småningom skulle glömt de sista månaderna och funnit sig i lifvet der nere igen, men huru vill ni bära er åt för att skiljas, sedan ni lefvat samman ytterligare några månader? —

— Det vet jag inte, svarade don Luis ytterst kallblodigt, — och kommer troligen heller aldrig att få veta det, emedan jag inte alls mera har för afsigt att skiljas från Mariquita. Jag ämnar ännu förrän vi resa vigas vid henne. —

Det sista med en stadig blick på mig.

— Halloh! började jag i min ytterliga förvåning, men tystnade i detsamma, ty det slog mig med ens att detta ju verkligen var en långt bättre lösning af trasslet än jag någonsin tänkt mig.

— Vagnen är straxt här, fortsatte don Luis, — tillståndsbevis tog jag ut i förmiddags och presten väntar oss. Ni blir vitne. —

Dermed ringde han på Charles, gaf honom några sista ordres för inpackningen och tillsade honom att vara nere vid bangården i god tid.

Så gingo vi in till Mariquita, som under tiden med kallt vatten, puder och andra lämpliga medel sökt försätta sin lilla, strålande fysionomi i presentabelt skick igen.

Jag gratulerade henne till förändringen i reseplanerna, men hann inte med något vidare, ty nu anmälde Charles att vagnen var der och vi gingo ned.

Mycket talade vi ej heller under åknin- gen, som för resten inte räckte länge. Mariquita frågade endast halfhögt om don Luis var säker på att inte ångra sig.

— Det är tid ännu att vända om, sade hon, men såg icke riktigt ut som om hon önskat få göra det.

Don Luis bara skrattade, och med detsamma voro vi framme.

Presten var färdig och ceremonien — med hans hustru som andra vitne — var amerikanskt kort och enkel, så att vi inom mindre än en halftimme voro på väg till bangården.

— Kom ihåg att härefter aldrig kalla mig annat än Mariquita, sade hon så snart vi satt oss i vagnen, med äkta tjufpojksmin syftande på ett föregående tillfälle då hon bedt mig om något annat i den vägen.

— Nu får ni vara ensam värd på middagen, sade don Luis. — Jag har bedt Ned Richards skicka sin trafvare ned till stationen för er räkning så att ni möjligast fort kan komma ut till Klipphuset, der man väl redan börjar bli otålig. Ursäkta nu mig på bästa sätt, tillade han skrattande.

Vid stationen väntade Charles med biljetter och kappsäckar. Sofkupén var abonnerad och prydd med en del blommor, om hvil-

kas anskaffande jag hunnit hviska ett ord åt Charles innan vi foro till presten. Tid hade vi just jemnt tillräckligt för att trycka hvarandras händer och uttala ett hopp om att någongång träffas igen — och så rullade tåget i väg, utan att jag riktigt hunnit hemta mig från min förvånade häpenhet.

Ned Richards trafvare var ett utmärkt djur, som på otroligt kort tid förde mig genom parken ut till Klipphuset, der ett talrikt sällskap af damer och herrar väntade på värden med allra största otålighet — en otålighet, som förbyttes i en ännu större förvåning när jag med ett par ord förklarade huru sakerna stodo.

Ned Richards hviskade något åt hofmästaren, straxt derpå smälde champagnekorkarna och så drucko vi alla ett glas i botten för de resandes välgång.

Det var ju visst oegentligt att börja med champagnen före soppan, men hela historien hade ju så att säga börjat från oriktig ända.

På lokomotivet.

Ofta nog under de oändligt långa, tröttsamma timmarna i jernvägskupén, då der ingen fans att språka med och ögonen begynt tröttna vid de ständigt lika fruktlösa försöken att uppfatta något af det förbiskymtande landskapet, hade jag tänkt på huru mycket intressantare det ändå vore att en gång göra en resa på sjelfva lokomotivet. Men det hade alltid stannat vid blotta afsigten. Jag tänkte visst icke egentligen på att Pullman vagnen i sjelfva verket var en så oändligt mycket angenämare vistelseort, men jag fruktar för att det ändå i grunden blott var det dunkelt närvarande medvetandet härom, som afhållit mig från försöket.

Också den dag, hvarom nu här är fråga, hade jag under den långa färden från föregående afton till långt in på eftermiddagen hunnit bli hjertinnerligen trött på alltsamman — resällskap, tobaksrökning, tidningar och alla andra till buds stående distraktioner. Vi hade slutligen kommit till middagsstationen, min måltid var undanstökad och jag gjorde ett slag längs perrongen för att litet räta på benen, samt kom dervid ända upp till lokomotivet.

— Halloh, gamle gosse, hvart gäller resan? —

Jag såg mig omkring. Frågan måste gälla mig, ty ingen annan var synlig i närheten. Men hvem var frågaren? Det var lokomotivföraren, „the engineer“, som han kallas i Amerika, det var tydligt, ty han var det som rakte fram sin flottiga hand och såg så bekant ut. Men inte kände jag honom. Skakade hand likafullt, men såg tveksam ut förmodar jag, ty han fortsatte:

— Träffades senast vid Piedras de Fuego,

då ni red som paymaster, en liflig eftermiddag när niggerna försökte göra revolt. —

Nu klarnade mitt minne. Tom Finlay var det. Och med ens stod hela scenen tydligt för min blick.

Det var nere i Costa Rica vi hade råkats, och det var ingen annan än Tom, som hjälpte oss ur klämman när ett par hundra negrer gjorde revolt, emedan vi å dragande kall och embetets vägnar från deras månadslikvid afdrogo priset för ångbåtsresan från Jamaica till Puerto Limon.

De stodo skockade utanför dörren till kommissariatsbutiken och några af de fräckaste, med en groflemmad, bläcksvart gynnare i spetsen, trängde sig in, förklarande att de skulle ha sin likvid till fullo — med godo eller ondo. Och dervid gjorde ledaren en obehagligt insinuant rörelse med den påk han hade i handen.

Det var då Tom steg upp, gick fram till anföraren med den lugnaste min i verlden och — stack sin revolver rätt i hans mun innan någon hann så mycket som blinka.

— Och nu, ert förb — de pack, röt han åt de förbluffade svartingarna, nu lagar ni er i väg på ögonblicket om ni inte vill ha bitarna af den här gossens skalle i synen. Vi ha sex skott hvar, utom två hagelladdningar i geväret der, så det räcker allt för flera än den här syndaren. Och ni har just jemt en minut på er.

Ingen som såg Tom i det ögonblicket kunde ens en sekund betvifla allvaret i hans afsigter, och inom mindre än en half minut var platsen klar, så när som på den bålstore anföraren, som blifvit grå af skräck och slog en formlig trumhvirfvel med tänderna mot revolverpipan.

— Inom tio minuter är du borta från lägret och visar du en enda gång till din bavianfysionomi på den här trakten, så hänger jag dig med mina egna händer — sade Tom, i det han omsorgsfullt torkade af revolvern på ärmen af sin ylleskjorta. Och niggern, som kort förut varit kavat nog, försvann som en rök.

Hela scenen drog, som sagdt, i en blink

förbi mitt minne när jag såg Toms ärliga grå ögon blicka emot mig.

Med ett par ord meddelade jag honom att jag reste på samma tåg, norrut hän — hvart, visste jag ju icke sjelf så noga.

— Hoppa upp här, uppmanade Tom. Det är bara en half timme till nästa station, der ni kan byta om igen ifall det här blir för långtrådigt och obekvämt. —

Så hade jag då fått min åstundan uppfylld, att en gång resa på lokomotivet.

Egentligen bekvämt var det nu inte. Jag fick sitta på Toms verktygslåda på ena sidan, medan han sjelf stod på den andra, färdig att när som helst sätta i gång. Emellan oss hade vi ugnen, den eldaren allt efter litet öppnade för att kasta in mera kol, och då strömmade der ut en hetta, som nästan förtog andedrägten. Men framför oss låg banan slät och jemn med skenorna likt tvänne svarta streck, hvilka långt, långt borta löpte samman i ett enda; den vida, ödsliga prärien i glödande, dallrande solljus, med flockar af boskap utsträckta der och hvar i gräset

och längst borta ett blåaktigt, otydligt töcken, nedtill liknande kullar och skog, upptill smältande i ett med molnen och solröken.

Många ord hunno vi inte vexla förrän konduktören gaf signal och Tom släppte på ånga. Helt litet först, så något mera, maskinen pustade ett tag, ett till, hjulen rörde sig långsamt omkring, nästa ögonblick gled vi utan den minsta ryckning ut från stationen och inom ytterligare några sekunder sköto vi fram med full fart.

Tom såg på mig och nickade.

— Det är en fin pjes det här lokomotivet, ska jag säga. Jag känner henne ut och in och hon lyder ordres bättre än en örlogsmatros. —

Och Tom lät sin seniga hand med en smekande rörelse glida längs staken, som meddelade hans vilja åt maskinen och satte dess kraft i rörelse.

Det var verkligen både nytt och intressant att åka på lokomotivet. I stället för otydliga glimtar af landskapet, tröttande genom sin brist på detaljer, dem man aldrig hann

uppfatta, låg här hela nejden som en karta för våra ögon. Först långt borta, liksom sedd genom en bakfram hållen kikare, så växande i storlek och tydlighet ju närmare vi kommo, tills bilden med ens tycktes flyga rätt inpå oss, för att nästa sekund försvinna och lemna plats för en ny.

Och så sjelfva banan. Här en kurva, der en bro öfver en liten bäck, hvilken jag alls icke märkt der den silade sig fram genom gräset tills vi med en knyck och ett dån flögo deröfver. Så en stigning, ty så jemn är prärien ingalunda som den på afstånd förefaller; farten blir omärkligt allt saktare, lokomotivet pustar hårdare — det är nästan som om vi sjelfva kände tyngden af de många vagnar bakom oss, och ofrivilligt drar jag ett andetag af lättnad när vi nått högsta punkten och åter börja glida utför.

Tom ser på mig och småler. Han behöfver inte fråga för att veta att jag första gången åker på lokomotivet. Så ger han sin stake en ytterligare knyck i den riktning jag redan vet betyder ökning af farten och

vi skjuta i väg som en blix. Banan ligger rak och jemn milslångt framför oss, solen har börjat sjunka och sänder sina strålar längs skenorna, hvilkas slitna ytor glänsa som band af silfver. Farten blir allt värre, när vi glida utför en sakta sluttning, men Tom vet att det icke är någon fara. Han bara ser på mig och hvarje gång någon liten ojämnhet ger oss en knyck, nickar han och ser ut som om han tyckte det vara utmärkt roligt.

Tala kunna vi icke för dånet och rasslet, men det är utmärkt roligt, om också den ursinniga hastigheten ger en samma kittlande känsla som när man kommer nedåt med en slänggunga och emellanåt frestar en att gripa tag i någonting för att — ja, bara för att det går så fort.

Tom rör igen på sin stake. Vi hejda oss något litet, så drar han i signalrepet öfver våra hufvuden, en gång, två, tre gånger och hvar gång svarar lokomotivet med ett bölande ljud. Farten saktas alltmera och någon minut derpå stanna vi vid en liten station, som ser så ytterst obetydlig, ensam och öfvergif-

ven ut, nästan som utkastad på måfå i det stora, vida gräshafvet.

— Ni har präktiga nerver, säger Tom med en gillande blick på mig. De allra flesta bruka första gången känna sig uppskakade när jag släpper henne lös i en sluttning. Det betyder sextio å sjuttio mil i timmen och det är inte litet. Nå, vill ni fortsätta eller gå tillbaka i vagnen?

— Fortsätta, svarar jag. Och två minuter derpå flyga vi åter fram öfver slätten, rakt in i det glödande röda solljuset. Det blir allt rödare ju lägre solen sjunker och till sist står hon som en jättestor, rödglödgad boll i det fina, blånande töcknet. Står stilla ett ögonblick och så, när vi glida utför sluttningen, dyker hon med ens ned under synranden. Men åt höger norrut faller skenet ännu så varmt och klart på en rad af kullar, klädda med mörk, högtidlig skog, och när också de sjunkit i mörker, dallrar ännu det sist döende ljuset öfver bergskedjan der bakom — så långt borta att vi först på natten hinna dit, trots den svindlande farten.

Allt ännu sluttar banan utföre, vi svänga småningom åt höger och närma oss alltmera skogen. Nu skymtar der otydligt ett bredt vatten i den tilltagande skymningen. Om ett par minuter ila vi fram längs flodstranden, följa den en bit, gå i en kurva, så skarp att lokomotivet lutar öfver, ned på bron och brusa med ett dån likt åskans öfver och emellan dess nätverk af jern, som i ett virrvarr skymtar för våra ögon.

På andra sidan ligger åter en station, der vi taga in vatten samt tända våra lyktor, och så framåt igen.

Vi arbeta oss uppåt en lång sluttning med allt saktare och saktare fart. Öfverst är kullen redan bevuxen med buskar. Vi skjuta fart igen sedan hela tåget hunnit upp och nästa minut rusa vi in i skogen och mörkret.

Endast en helt liten bit af banan framför oss och de raka, släta stammarna på båda sidor kunna vi se, skarpt belysta af lyktskenet. Allt det andra är mörker, ty träden stå så tätt att deras kronor bilda ett enda hvalf,

som utestänger hvar smul af den svaga skymningsdagern.

Men inte sakta vi farten för det. Min vän lokomotivföraren känner tydligen hvarje tum af banan, hvarje kurva, hvarje stigning. Och nu mera passera vi sådana allt efter litet. Terrängen blir alltmera och mera ojemn ju närmare vi komma till bergstrakten och kräver oafslätlig uppmärksamhet och påpasslighet af den, i hvars hand hela det ståtliga tågets och dess hundratal passagerares öden ytterst hvila. Aldrig förut har det fallit mig in hvilket oerhördt ansvar lokomotivföraren egentligen har. Ett ögonblicks oaktsamhet, en minuts distraktion — och tåget rusar ohjelpigt till sin undergång.

Men Tom har inga sådana distraktioner. Hans grå ögon blicka ofrånvändt på den korta upplysta sträckan framför oss och det är tillräckligt för att i hvarje nu upplysa honom om hvar vi äro och hurudan terräng vi hafva framför oss. Den starka handen med de långa, seniga fingrarna håller med ett fast grepp om staken och ökar eller minskar farten efter behof.

Vi försöka alls icke mera att tala, der vi flyga fram genom natten. Endast framför oss är det ljust, men sjelfva sitta vi i mörker för att så mycket bättre kunna tillgodogöra oss belysningen från lyktorna. Blott när eldaren kastar in mera bränsle, strömmar det skarpa rödgula eldskenet ut från ugnen, lyser ett ögonblick upp den nedhukade gestalten, golfvet der han står, tendern med dess kolhögar bakom honom — och lemmar oss i mörker igen.

Vi hafva redan dånat fram öfver flera broar, pustat uppför stigningar och rusat nedför andra i hejdlös fart, allt med den mörka, högtidliga skogen till sällskap, och hafva åter nått högsta kammen af en ås. Men nu skjuta vi icke fart som förut när det börjar gå utför. I stället ser Tom efter att luftbromsarna äro klara och låter tåget helt sakta glida nedåt.

Skogen glesnar och försvinner. Framför oss ligger något mörkt, högt, stort, som i en svart massa reser sig mot natthimlen. Det är sjelfva bergskedjorna. Nedanfö oss är mörk-

ret så djupt att jag ingenting kan urskilja. Det ser bottenlöst ut.

Nu sättas luftbromsarna i verksamhet, far- ten, som ökats af sig sjelft, saktas igen och så glida vi ned på viadukten, hvilken i en ytterligt skarp kurva för oss öfver det bottenlösa mörk- ret framför oss. Vi kunna icke se huru djupt det är till botten af ravinen och urskilja in- genting annat än två skenor, löpande öfver jernsyllar, hvilka tyckas hvila på sjelfva det svarta mörkret, medan vi djupt under oss höra ett otydligt brus af vatten, blandadt med ekot af rasslet från vårt tåg.

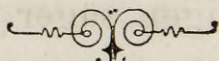
Åter tränger sig på mig den tanken huru bekymmerslöst vi ofta sofva oss fram öfver afgrund och bråddjup. Ett enda felgrepp, en axel som brister, en mutter som lossnar och knappast en enda af sofvarne i de präktiga vagnarna der bakom skulle ens hinna vakna innan hans sömn i ett ögonblick blefve för djup att någonsin mera kunna störas.

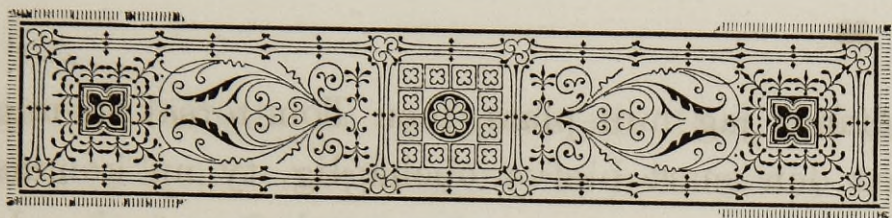
Men nu är viadukten passerad och straxt på andra sidan derom ligger den station, der vi byta lokomotiv. Med en känsla af saknad

lemnar jag min plats, men Tom försäkrar mig att den snart blefve obehaglig, ty nu komma vi in i bergstrakten, der nattluften är isande kall och banan går fram genom den ena tunneln efter den andra.

Det är med mera värme än förut jag trycker Toms hand till afsked, och när han presenterar mig för sin efterträdare, ger sig min nyväckta respekt för lokomotivförarens ansvarsfulla, hvarje nerv och muskel ansträngande verksamhet luft i en bugning, aktningsfullare än jag vanligen brukar bestå mina medmenniskor.

Så går jag tillbaka i min vagn — och sofver snart som de andra.

Min reskamrat.

„Det är så ledsamt och enformigt att resa allena, man har ingen att meddela sig med om sina intryck och erfarenheter“ — låter det vanligen då det är fråga om fördelarna af att resa ensam eller i sällskap. Och ofvanstående uttrycker nog den åsigt som hyllas af det stora flertalet.

Men sannerligen säger jag er: det är bättre att känna sig så ensam och öfvergifven som en ung fru, då hennes man första gången rest bort på en vecka, än att resa i sällskap med en preussisk löjtnant.

Ty dertill hade vår herre uppenbarligen ämnat honom, och endast storartadt ungdomligt lättsinne var det, som bragt honom att

skolka med sin skolgång så att han förverkat rättigheten att fullgöra sin värnepligt som „einjähriger freiwilliger“ och sedan avancera till epåletterna. I stället hade han rymt undan de år i uniformsrock, som väntade honom och efter den betan var paradiset nu stängdt för alltid.

Det hjälpte inte alls att förbanna förbemälda lättsinne både sent och bittida och att kamma håret med bena ända ned i nacken samt sno mustaschämnen uppåt. På sin höjd var det bara en ringa tröst i olyckan. Och stort mera var icke heller användandet af oförfalskad tysk officersjargon, så ofta sig blott göra lät. Men för mig var det mera. Det var en mara, som pinade mig om dagarna och förföljde mig i mina nattliga drömmar.

Huru vi nu kommit att resa tillsammans hör väl egentligen inte hit, men jag vill ändå antydningssvis nämna att urvalet — i kvalitativt hänseende — inte var så synnerligen stort bland de äfventyrare det hvimlade af der nere i vildmarkerna. Bland de blinde är ju den

enögde kung. Min förfelade löjtnant var rentaf en ljuspunkt i den omgifningen.

* * *

I Leon, Nicaraguas gamla hufvudstad, gingo vi en morgon till katedralen för att se leonesiskorna bevista den tidiga messan. Det är ett vackert, vördnadsbjudande tempel, denna katedral. De höga, smala fönstren sprida blott en sparsam belysning under de höga hvalfven, der luften kännes frisk och sval. Tystnaden före messans början är djup och högtidlig och den gamla altartaflan vacker och rörande i all sin naivitet — allt gör stämningen andaktsfull och lugn.

Framför en Mariabild låg en ung flicka på knä, ögonskenligen helt försjunken i bön. Radbandet rörde sig snabbt mellan de fina fingrarna, läpparna mumlade den ena bönen efter den andra, och emellanåt lutade hon för långa stunder åt gången pannan mot det kyliga stengolfvet.

När så messan började och dess högtid-

liga toner, vackert ackompanjerade af orgeln, liksom strömmade ned från det hvälfda taket, tycktes den unga bedjerskans andakt ytterligare stegas. Läpparna rörde sig ifrigare, tårarna stego henne i ögonen och när hon nästa gång höjde ansigtet mot gudsmodersbilden strömmade de ned för kinderna.

Den hvita drägten och den löst hängande svarta rebozon klädde henne på ett rentaf förtjusande sätt. De stora mörka ögonen sågo så sorgsna ut, kinderna voro så bleka och tårarna flöto så rikligt, att jag sjelf kände mig halft rörd der jag stod bakom en af de väldiga pelarne, fullt inne i den stämning den högtidliga musiken, rökelsen och de skumma höga hvalfven framkallade.

— „Eigentlich ein famos nettes Kind!“ —
hörde jag en röst i mitt öra.

Och när jag vände på hufvudet såg jag min reskamrat stå och tvinna sin ena mustasch, med bröstet ut och klackarna ihop, kastande sina mest förföriska blickar på min sorgsna lilla bedjerska.

Svara gjorde jag ej, när jag sakta drog

mig öfver till andra sidan af kyrkan — och inte var det Gud fader jag åkallade i de par böner jag i min tur frammumlade.

* * *

I de vilda, ödsliga gränsmarkerna mot republiken Honduras hade vi en dag ridit från dagbräckningen till långt in på eftermiddagen. Vägen hade gått genom ett torrt, solförbrändt landskap, hvars enformiga karakter icke afbrutits på minsta sätt. Vatten hade vi icke träffat på sedan flera timmar i de torra bäckar vi passerat, hvarföre också våra hästar voro uttröttade och vi sjelfva så förslöade af hettan och törsten, att vi ej mera brydde oss om någonting, knappast ens sågo oss omkring.

In i bergstrakten hade vi dock kommit och höllo som bäst på med att klättra upp för en höjd af några tusen fot. Vägen slingrade sig i ytterligt branta zigzagkrökningar längs bergväggen, som var betäckt med tät buskskog, nu löflös och grå, men med här och hvar en svag skiftning i ljusrödt eller hvitt,

der en eller annan buske eller något litet träd stod i blom.

Luften var glödande het och hettan dallrade öfver marken så att våra värkande ögon i förtviflan sökte någon hvilopunkt, medan doften från de blommande buskarna, kvalmigt sötaktig och kväfvande stark, steg mot hufvudet som ett opiumrus.

Allt efter litet stannade hästarna för att pusta ut i branten. Solen, som baddade rätt på bergväggen, frambragte strömmar af svett från de arma djuren, men vi voro sjelfva alltför trötta och slappa för att stiga af och till fots försöka nå höjden af passet.

Slutligen kommo vi upp på sjelfva krönet — och der var allt med ett slag förändradt. Sjelfva bergstoppen bildade en liten plåtå, bevuxen med tät, fint gräs under en dunge af högresta, grönskande barrträd. Vinden strök fram deröfver och förde med sig den härligaste friska doft af kåda och barr — ja, nästan af nord. Tröttheten försvann med ens när jag med en obeskriflig känsla af njut-

ning sög in den gamla, välbekanta doften, den jag på så lång tid ej känt.

Det var som hade jag vaknat. Nu såg jag också den praktfulla, vidsträckta utsigten öfver den vilda bergsnejden och längs en dal, som vidgade sig mil efter mil, begränsad af höga, väldiga ryggar på båda sidor, med vulkanen Momotombos jättekägla och en glimt af Nicaraguasjöns glittrande vatten längst borta vid synranden.

Jag hade stannat min häst och satt försjunken i tankar och minnen, dem den friska, eggande barrdoften kallade fram. De radade upp sig i hundratal, det ena efter det andra, till ett helt bildergalleri inom några minuter, och bragte mig in i en stämning så full af vemodig hågkomst, att så godt som ett intet kunnat narra saltvattnet upp i mina ögon — — —

— „Ein kolossal schneidiger Geruch“ — sade reskamratens röst. Han hade hunnit upp också han.

Jag högg till min häst med sporrarna så att det stackars kräket med ett par satser flög

bort öfver den lilla platån — och mina tankar voro bra fula. Men jag sade ingenting, hvarken under det långa, besvärliga nedstignandet i dalen eller sedan vi kommit fram till nattkvarteret, der jag i timtal låg och rökte, medan det bländande klara månskenet hindrade mig från att få sömn.

* * *

En annan dag hade vi ridit vilse i skogs- och bergsmarkerna, der hundrade vägar korsade hvarandra i alla riktningar, så att snart sagdt blott instinkten hjälpte oss att hålla rätt kosa. När vi efter långt letande slutligen kommo in på rätta stråten igen, var solen redan nära sin nedgång och våra hästar så trötta, att vi måste unna dem ett par timmars rast och fortsätta först sedan månen gått upp.

Det blef en besvärlig färd. Vägen gick berg upp och berg ned, mest genom skog, der skuggorna voro så täta att man blott med möda kunde urskilja den smala stigen. Slutligen

kommo vi efter en sista brant[?]stigning upp på en högslätt, som bildade det egentliga passet, och der stodo träden så tätt att vi funno för godt att stiga af och leda hästarna vidare.

En timme ungefär räckte promenaden genom skogen, der man i hvarje nu snafvade öfver trädrötterna, dem det var omöjligt att se i det höga gräset. Så upphör skogen med ens, vi komma ut på en liten gräsbevuxen slätt — och der stannar jag, full af häpen beundran öfver den utsigt som ter sig för min blick.

Tusental fot sänker sig bergväggen i breda, väldiga terasser från den lilla slätten ned mot dalen. Längs denna flyter en ståtlig flod, hvars vatten glimmar som silfver i månskenet. Bortom floden och de odlade fält som kanta den, vidtar skogsmarken igen, sträckande sig i en mörk massa upp längs den bergås, som längst borta reser sig högt mot skyn. Och der står skogen i brand på tre skilda ställen.

Breda, flammande bälten slingra sig genom mörkret, emellanåt skjutande långa, hvasa eldtungor ända upp till sjelfva krönet af

bergen, ofvan hvilka tunga, svarta moln af rök hänga nästan orörliga i den lugna nattluften.

Intet ljud af branden når fram till oss och intet annat ljud stör heller den nästan öfverjordiska stillheten i bergsverlden rundt omkring. Månens kalla, hvita ljus belyser hela nejden och framkallar djupt svarta skuggor från de enstaka träd och dungar, hvilka likt mörka jätteketter teckna sig mot de gröna betesmarkerna nedanför.

Och borta på slätten mellan floden och oss ligger den lilla staden dit vi sträfva, med hvita hus och en kyrka, hvars bizart formade torn höjer sig högt öfver taken omkring och i den skarpa belysningen tecknar sig som en underlig hvit silhouett mot skogen bakom.

Stillheten är så fullständig, lugnet så djupt, tystnaden så högtidlig att hela synen förefaller som en storartad, fantastisk drömbild, den en rörelse, en fläkt kunde förjaga. —

— „Bei der Prachtaussicht würde ein Gläschen Bier so recht famos schmecken.“ —

Jag vände mig bort från det magiska

sceneriet, men jag blef inte ens ond. Jag bara tyckte under nedfärden längs den branta vägen att jag i andanom såg en hop öldrickare der uppe på den lilla fridfulla bergplattan, med väldiga muggar i händerna och tobaksröken bolmande fram mellan rödblonda skägg — och natten derefter drömde jag att jag blef utdrifven från lustgården af en engel med skimrade hvita vingar, uppsnodda mustascher, bena i nacken och pickelhufva.

* * *

Ångbåten hade kastat ankar på redde utanför hamnen Acajutla i San Salvador på aftonen efter en dag, så olidligt het att en och hvar gått och suckat efter kvällen, som borde bringa någon svalka.

Nu hade kvällen kommit men utan att medföra den vanliga brisen, och luften var lika tryckande som förut. Passagerarne hade alla samlats uppe på däck och bildade efter vanligheten små grupper, inom hvilka samta-

len emellertid denna afton flöto mycket trögt och matt.

Jag satt och pratade med en gammal amerikanska, som rest och sett mycket och nu senast vistats hela vintern i Frankrike och Tyskland, hvilkas båda språk hon talade så väl som trots någon inföding.

Den har nog skäl för sig den allmänna åsigten att amerikanskorna i regeln äro högljudda och ej så litet framfusiga och okvinliga i sitt sätt, men i stället äro undantagen, när man lyckas påträffa sådana, så mycket mera lysande. Det är nästan fransk esprit, men utan frivolitet, tysk gedigen bildning, men utan tråkighet, engelsk kvinlighet utan pryderi och öfver det hela ett drag af specifik amerikansk öppenhet samt frihet från allting tillgjordt.

Den gamla damen jag samtalade med var ett sådant undantag.

Hon frågade ut mig angående de centralamerikanska vulkanerna, deras utbrott, de härjningar de åstadkommit och en mängd an-

dra detaljer, dem jag lyckligtvis ännu hade i färskt minne.

Ämnet hade ett visst actualitetsintresse, ty Izalco, som ligger nära kusten och är fullt synlig från Acajutlas redd, är en af de farligaste i hela samlingen och hade hela dagen mullrat och rökt på ett sätt, som lät förmoda att ett utbrott icke var långt borta.

Bakom Izalco höjer sig en hel grupp andra vulkaner, likt en armé af resar med en framskjuten förpost, som då och då förkunnar att han vakar och när som helst är redo att slunga ut död och förstörelse öfver nejden. Kring dessa höga toppar hade småningom massor af hotande svarta moln dragit sig samman, antydande att ett oväder var att förvänta efter de sista dagarnas oerhörda hetta.

Ju längre det lider, desto mera tryckande blir luften. De svarta molnen börja skifta i kopparfärg och mullret i vulkanen har tystnat. Så hafva ock samtalen ombord. Det är som kände enhvar på sig att något ovanligt är i annalkande och man bidar under tystnad.

Då dånar det plötsligt till som en artil-

lerisalfva ur tusende kanoner och i samma ögonblick skjuter en väldig eldpelare flera hundra fot högt öfver Izalcos topp mot den mörka skyn. Den stiger och faller, skiftar i lysande rödt och brännande gult, tecknande sig i skarpa konturer mot den svarta molnmassan der bakom. Och inne i jordens innandömmen smatra de skarpa knallarna så godt som utan afbrott, blandande sig med dånet af eldpelaren, hvar gång den skjuter upp på nytt.

Det är storartadt vackert, högtidligt och skräckinjagande på samma gång. Och ännu mera storartadt blir det då åskvädret bryter löst.

De bländande hvita blixterna, hvilka synas ännu hvitare i jemförelse med den rödgula eldkvasten öfver vulkanens topp, slungas icke fram en om en utan i hela knippen på en gång. I alla riktningar ljunga de genom molnen, som stiga allt högre och högre tills de breda ut sig öfver hela himlahalvet. Så kommer åskdundret till och rullar med ett doft mullrande fram och tillbaka, för-

stärkt af de skarpa underjordiska knallarna från vulkanen, ur hvars krater eldstoden nu står nästan orörlig upp mot skyn, lik en upp och nedvänd brinnande jättekon.

Något sådant har ingen af oss ännu bevitnat. Enhvar känner sig gripen af samma känsla af obetydlig intighet gentemot detta naturkrafternas uppror. Damerna se bleka ut och allas blickar äro ofrånvändt riktade mot land, der härden för det väldiga arbetet befinner sig. Ingen försöker att yttra något och ännu mindre tillåter sig någon häda den praktfullt hemska synen genom någotslags utrop af beundran.

Då ljuder ett:

-- „So ein rechtes Sauwetter heut' Abend!“—

Den gamla amerikanskan riktar på min reskamrat — ty det är naturligtvis han som ger sina känslor luft — en lång blick, rycker på axlarna och beger sig bort, in i salongen, i det hon i förbifarten hugnar också mig med ett ögonkast af ungefär samma innebörd, men kortare.

Jag sade heller ingenting — men jag kommer mycket väl ihåg hvad jag tänkte.

* * *

Ja, mera var det inte jag hade att förtälja om min reskamrat.

Ur min porträttsamling.

Antti Ulukka.

Han var när allt gick omkring den bäste arbetaren i hela lägret, ingalunda den flinkaste, men den som ändå i längden uträttade det mesta. Det såg kanske icke så mycket ut, när han med betänksamma tag förde sin hacka eller spade, men i stället höll han heller aldrig upp en minut. Från det ögonblick förmannens hvisselpipa ljud, till tecken att arbetstimmen var inne, och till dess hornet förkunnade att det var matdags, var han intet annat än en arbetsmaskin, som gick på jemt och utan afbrott.

Och aldrig något förspillande af tiden med onödigt prat dervid. De ord voro öfver-

hufvudtaget icke många som kommo öfver hans läppar också då han intet hade att göra, och under arbetstiden hände det nästan aldrig att han öppnade munnen för annat ändamål än för att släppa ut röken från pipan, hvilken oföränderligen och alltid hängde i venstra mungipan.

Hemma var han från Kuusamo, der han egde ett litet hemman, hvilket han, med färdiga skulder på och fyra yngre syskon som delegare uti, hade ärft efter sin far. I många år hade han der kämpat mot frost, missväxt och hypothekesträntor, hade under tiden gift sig och sedan, då ett par munnar kommit till, funnit det ännu svårare att få båda ändar att gå ihop.

Då hade han fattat ett stort beslut. Han skulle ut i verlden också han, dit bort till guldlandet på andra sidan hafvet, hvarom han på kyrkbacken och på sina sälsynta stadsresor hört så mycket språkas. Hustrun och brodren, som var nästan fullvuxen, finge sköta hemmanet under tiden — han skulle nog för-

tjena ihop åtminstone så mycket som till kronoutskylder och räntor.

Och dermed reste han, först in till Uleåborg, der han sålde sin unghäst för att få respengar, så till Wasa, der han köpte biljett till New-York och sedan den vanliga stråkvägen öfver Sverige och England.

I New-York hade han genast låtit värfva sig ned till Costa Rica och der hade han nu arbetat i något öfver två år, hvarunder han sparat ihop och skickat hem runda sexhundra „daler“. Dermed borde nu enligt hans beräkning hemmanet vara skuldfritt, men han ärnade ändå stanna kvar tills jernvägen blefve färdig för att skaffa sig ett litet extra kapital, som nog kunde behövas för att sätta lägenheten i godt stånd igen.

Det var ingalunda på en gång han meddelade mig allt detta, dertill var han alldeles för ordkarg och otillgänglig, men efterhand som jag lyckades vinna hans förtroende kunde jag locka ur honom det ena efter det andra.

Mig hade han, från första stunden jag

såg hans tysta, oförtrutna, ärliga arbete, ingifvit de lifligaste sympatier. Det låg någonting så äkta nordiskt, manligt och helgjutet öfver den väldiga, öfver sex fot höga gestalten med de breda axlarna och det godmodiga ansigtet med dess tungsinta, ljusgrå ögon, att det icke kunde förfela att göra intryck i bredd med allt det slödder der för öfrigt fans i lägret.

Omtyckt var han af dem allihop och respekterad derjemte, sedan han ett par gånger visat att hans fromsinthet på intet vis härledde sig från feghet eller svaghet. Så länge han fick vara i fred gjorde han inte en mask förnär, utan upptog de andras skämt med öfverlägset lugn och blandade sig aldrig i det som ej rörde honom — med ett ord — en den godmodigaste jätte som Finlands skogar någonsin fostrat.

En enda gång såg jag honom brusa upp, ehuru saken verkligen den gången ej rörde honom det minsta.

Lägrets slagtare och hans medhjelpare hade fångat in en tjur från betesmarkerna,

der vårt köttförråd fick ströfva fritt omkring tills någon del deraf behöfdes. Slagtaren var till häst och hade sin lasso kring djurets horn, och likaså medhjelparne, hvilka gingo bakom och hade till uppgift att hindra den halfvilde besten från att rusa på ryttaren.

Tåget hade i allsköns lugn avancerat ända till närheten af lägerbarackerna, men der beslöt tjuren att stanna. Ingenting hjälpte, hvarken skymford, stenkastning eller käpprapp, då medhjelparne till slut vågade sig till räckligt nära för att använda sina påkar.

Slagtaren sjelf red gång på gång tillbaka för att låta sin häst taga fart och flög sedan i full galopp framåt så långt linan räckte, men tjuren bara knyckte på hufvudet och rörde sig inte ett steg. De två halfvilda hundarna, hvilka alltid följde med sin herre för att hjälpa till vid infångandet af tjurarna, skälde och beto det arma djuret hvar de blott kunde komma åt, så att bloden öfver allt rann från dess kropp, men det hjälpte inte heller.

Slutligen drog en af medhjelparne sin machete och stack dermed djuret i benen.

Det såg otäckt ut, men tjuren gaf bara ifrån sig ett doft bölande och rörde sig ej.

Jag hade redan en gång tillropat karlarna att slå linan kring ett träd och lemna djuret i fred för en stund, då det troligen sedan skulle taga reson och låta leda sig till slagtarhuset, men de voro för mycket upphetsade för att lyda.

När så inte ens machetestötarna hjälpte, blef halfindianen, hvilken tjenstgjorde som slagtare i lägret, så ursinnig att han i sin tur drog macheten, red upp till tjuren och med ett hugg skilde dess svans från kroppen.

Jag rusade ut för att — ja, jag vet sannerligen icke sjelf hvad jag ämnade säga eller göra, då jag såg Antti Ulukka, som varit syselsatt med tvätt vid bäcken straxt nedanför, springa upp. Han hade en sten så stor som ett barnhufvud i handen, sprang med ett par långa satser fram till tjuren och fälde den med ett enda slag mot pannan till marken.

— Nu kan ni bära den härifrån om ni har lust, ni hundar, sade han på ren finska till slagtaren och hans drängar, men pina den

kan ni inte mera. — Och dermed vände han om till sin tvätt igen.

Ursinniga voro männen nog, ty nu måste de slutföra slagten der de voro samt bära bort allting derifrån, men de ansågo det dock icke rådligt att försöka göra Antti något för när. Han föreföll dem påtagligen alltför hårdhänt.

Annars var det svårt nog att förmå honom till utförande af något kraftprof. Han skulle då vara på särskildt godt humör eller eljest ha någon giltig anledning dertill. En sådan fick han osökt en dag ute på arbetsplatsen.

Det var midt under hetaste middagstiden och gossarna hade arbetat friskt sedan tidigt på morgonen, så att jag ansåg mig hafva skäl att se genom fingrarna med att en eller annan stannade och torkade svetten ur pannan eller tog sig en klunk vatten oftare än det kanske strängt taget varit nödigt.

Den ende som inte arbetade ett smul långsammare än vanligt var Antti Ulukka. Med samma jemna, afmätta tag som alltid skyfflade han sin skottkärria full och sköt den fram

till branten der den utskoflade jorden kastas ned. Men sin pipa hade han låtit slockna. Den hängde nog kvar på sin vanliga plats, men det kom ingen rök derur och det var ett säkert tecken till att egarens humör ej var det allra bästa

Så kom kontraktören ut till vår arbetsplats under sin vanliga inspektionsrund och der stannade han en stund för att se huru det led.

De andra arbetarne fingo med ens ökad fart, men Antti höll på precist på samma sätt som förut. Han hade ju inte förut saktat af och ansåg sig derföre inte nu heller behöfva skynda på.

— Hvarföre lassar den der karlen inte mera på sin skottkärra? sade kontraktören till mig. Han ser nog ut att kunna orka med mera. —

Jag öfversatte frågan till Antti, som inte svarade ett ord. Han bara lemnade sin fulla skottkärra för ett ögonblick, gick fram till en stor sten, som nyss förut blifvit utgräfd,

bar den med största ledighet fram till kärran och lade den öfverst derpå.

Skottkärran var som sagdt redan förut i det närmaste fylld och stenen som nu kom till hade varit en lagom börda för tre vanliga karlar. Följden var också den att då Antti, skenbart utan minsta ansträngning, lyftade kärran, båda skalmarna brusto tvärt af.

— Derföre tar jag inte mera på, sade han. Och kontraktören svor ett par mustiga tag öfver den som levererat honom skottkärrorna, men sade för resten ingenting.

Helt och hållet intima vänner blefvo Antti och jag sedan jag en gång skrifvit några rader för honom till kontoret i New-York, genom hvilket hans penningeförsändelser förmedlades. Ja, han gick tillochmed så långt att han en dag frågade om jag ville hafva den vänligheten att skrifva till hans hustru — i hans namn förstås.

Hon hade icke på långa tider fått något bref, emedan han inte tyckte riktigt om att låta någon af kamraterna skrifva för sig och sjelf var för styf i fingrarna att mera lära

sådana konster. Nog visste de ju der hemma att han lefde och mådde bra, så länge han skickade hem pengar, men han tyckte ändå det vore roligt att en gång sända litet utförligare meddelanden.

Jag var naturligtvis villig och grep genast verket an. Att försöka locka något ur Antti själf om hans tankar och känslor, var emellertid förspild möda. Han bara log sitt allra bredaste löje till svar och menade att jag nog visste hvad som borde skrivas, så att jag var hänvisad uteslutande till min egen uppfinningsförmåga.

Det blef ett utmärkt vackert bref i alla fall, fullt af öm längtan och trofast saknad o. s. v., allt troligen af mycket höggradigare temperatur än Antti någonsin känt. Också var han så belåten att han tillochmed gjorde ett försök till en bugning när han tackade för skrifvelsen.

Ett par månader derpå kom svaret och det innehöll en sannskyldig knalleffekt. Om det nu var den värme jag låtit Antti uttrycka eller hans förkunnade hemkomst som tagit

gemålen på det ömma och kommit henne att nu redan bekänna kort, kan jag icke afgöra. Nog af, efter att först hafva smickrat mig med att tacka för Anttis bref „med de många vackra orden“ samt meddelat honom allting om årsväxten, väderleken, kornas helsotillstånd o. s. v., öfvergick hon till att hon nu hade att omförmäla en mycket ledsam händelse, för hvilken hon icke kunde annat än ödmjukeligen bedja om förlåtelse. Det var ju första gången något sådant passerat och derföre skulle Antti inte bli ond, hon ångrade sig redan så bittert — o. s. v.

Jag läste brefvet högt för min vän, som först myste helt förnöjd öfver de goda underättelserna, men sedan såg alltmera förvånad ut ju längre preludierna och bönerna om förlåtelse räckte.

Så kom knalleffekten: familjen hade för en tid sedan ökats med en son!

Anttis pipa föll ur hans mun — troligen för första gången i tiden, men han sade intet annat än: „har man sett på f—n!“

Jag visste inte rätt hvad slags min jag

skulle hålla, men ansåg det ändå för min skyldighet att försöka komma fram med några tröstegrunder, hvilka Antti tycktes åhöra med stor andakt. Men när jag slutade såg han bara stint på mig och sade en gång till: „har man sett på f—n!“ Och så steg han upp och gick, lemnande både pipa och bref i min värjo.

Den aftonen låg Antti full utanför lägret, dödfull tillochmed — för första gången på två och ett halft år.

Han hade gått direkte till kommissariatsbutiken, köpt en flaska „cognac“ och satt sig att dricka på en sten utanför sofbaracken. Der hade han suttit tills flaskan var tom och då hade han rullat ned från stenen samt somnat der han låg, allt utan att säga ett ord till någon människa.

Det hade nu harmen och bedröfvelsen gjort.

Följande morgon kom han till mig redan innan manskapet blifvit utblåst till arbete, iförd sina bästa kläder, tvättad, kammad och utan andra spår af föregående dagens

bekymmer än ett resolut drag öfver munnen och ögonen.

Han ville hafva sin likvid, sade han, ty nu skulle han hem. Det tycktes inte duga att dröja alltför länge borta.

Mig såg han nästan ut som om han kunnat ställa till en olycka så jag frågade hvad han vidare ämnade göra; hvad han ämnade taga sig till med hustrun och den nya familjemedlemmen.

Han blickade litet förvånad på mig och sade att pojkstackaren ju inte rädde för olyckan. Med honom fick det väl blifva som det var, „men“, tillade han, „hustru min ska' ha stryk“.

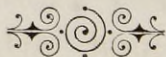
Det lät ju helt lugnande. Jag framkallade en skugga af ett smälöje på hans läppar genom att återställa pipan, som ofördröjligen insattes på sin gamla plats, och så skref jag ut hans likvid.

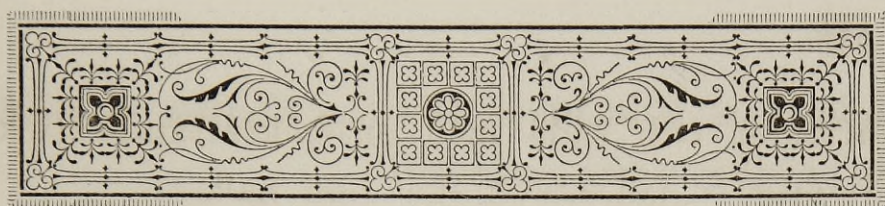
Han mumlade någonting „till tack för min vänlighet“, räckte mig handen och gick. Men i dörren vände han ännu en gång på

hufvudet och sade med en bekräftande nick till mig: „jaa, stryk ska' hon ha“.

En half timme senare såg jag honom med filten och arbetskläderna hoprullade i ett bylte under armen vandra med långa, jemna steg på vägen åt San Joé. Det föreföll mig som om der legat någonting af en klar, bestämd föresats i hans stadiga fjät och i de taktmässiga bloss han sög ur sin välstoppade pipa samt för hvartannat steg blåste ut i den friska morgonluften.

Inom par minuter försvann han bakom den första skogsdungen på sin väg hem till Kuusamo och sedan har jag icke återsett Antti Ulukka. Men kände jag honom rätt, så fick hon verkligen stryk — och det hade hon ju på det hela taget ärligt förtjenat.

William Anilin.

Till professionen var han egentligen garf-varegesäll, hemma från Ylistaro och hette Wille Annila. Men sedan han en tid arbetat på en norrländsk såg och derunder lärt sig litet svenska, ansåg han sitt namn tarfva någon modernisering, och då han ju visste att Anilin var en grann färg, tyckte han att Wilhelm Anilin skulle låta nog så styft såsom namn.

Sedermera hade han begifvit sig till sjös och när han så uppsnappat ett par ord engelska, insåg han genast att Wilhelm klingade ytterst simpelt i bredd med William, hvilket han dädanefter antog som dopnamn. William Anilin var därför den firma under hvilken han numera dref omkring i verlden och det

hade han tillochmed lärt sig skrifva — med en prydlig släng nedantill.

Sjömanslifvet hade han snart fått nog af, hade sedan vistats på olika trakter i Förenta staterna och nu slutligen hamnat nere i tropikerna, der han var kock för ett lag arbetare då jag gjorde hans bekantskap.

Särdeles reputerlig att se på var han just inte, då han med en obegripligt kort pipsnugga i munnen, ett förkläde, tillverkadt af en gammal kaffesäck, framför sig och en mössa af samma material på hufvudet, stod och rörde i sina grytor. Men flink och behändig var han och hade synnerligt höga begrepp om sin egen värdighet, den ingen fick understå sig att träda för nära. För öfrigt var han af undersätsig gestalt samt hade ett par långa, seniga armar och mycket korta ben, glest skägg, som inte rakades oftare än hvarje likviddag, ett bra nog fyrkantigt ansigte, stripigt hår af obestämd ljus färg och gråblå ögon, små, men ofantligt pigga och vakna.

Något annat språk än finska kunde han egentligen inte, men sjelf trodde han sig tala

både svenska och engelska, när han gaf till lifs en obegriplig rotvälska, den ingen kunde bli klok på. Och det gjorde han hvar gång han konverserade med någon som han ansåg vara åtminstone sin jemlike i bildning.

Jag var till slut tvungen säga honom att jag var betydligt klen såväl i svenska som i engelska och bad honom derföre vara god och tala finska med mig. Han upptog min anhållan vänligt och försökte småleende trösta mig med ett: „ten lär you nog qvick“, men erbjöd sig lyckligtvis ändå inte att gifva mig lektioner utan höll sig derefter på min nivå och talade finska.

Roligast var han när lördagskvällen kom, arbetet för veckan var slutadt och skurandet af grytorna undanstökadt, ett göra det han inte ansåg af nöden oftare än om lördagarna.

Under veckans lopp var han intet annat än kock och ansåg sig som sådan stå betydligt öfver den vanliga mobben, hvilken endast i tjensteärenden — så att säga officielt — tilläts inträda i köket. Men på lördagsaftnarna steg han ned från sin piedestal

och blef medborgare och sällskapsmenniska igen.

Om vädret då var vackert samlades en hel skara af hans landsmän, af hvilka det fans bortåt ett femtiotal i lägret, omkring honom under ett väldigt brödfruktträd, som stod i omedelbar närhet af mitt rum, genom hvars glesa väggar man kunde höra hvart ord som talades.

Och det var sannerligen värdt att höra på då William Anilin slog upp sin språklåda och nedlät sig till att underhålla sina mindre beresta, okunniga landsmän.

O! I milde gudar så han ljög! Det fans intet land på jordklotet som han ej besökt, ingenting mellan himmel och jord som han ej kände till. Och allt hvad regenter eller annars högt uppsatta personer hette hade han åtminstone sett, om också icke haft någon närmare beröring med.

Det hvimlade i hans berättelser af sådant folk som „Austraalian kejsari“, „Kiinan kungatar“ (enligt hans uppgifter lätt igenkännlig på den totala afsaknaden af fötter), indiska kungar, arabiska prinsar och andra mer eller mindre mythiska personligheter.

Men sådana historier voro ändå bara oskyldig barnlek i bredd med berättelserna om hans egna äfventyr till lands och vatten. Alla de odjur, sjömans fantasin under århundradenas lopp kallat till lif, och åtskilliga andra derjemte, dem William Anilin skapade för sitt eget privata bruk, uppträdde i de mest hårresande kombinationer och i äfventyr så storslaget lögnaktiga till sin uppräning, att de kunnat komma salig friherre von Münchhausen att stöna af afund ännu i grafven.

Sådana småsaker generade honom inte det minsta som t. ex. att efter ett skepsbrott hafva nödgats vandra två och en half mil (om engelska eller svenska glömde han tala om) längs ryggen af den stora sjöormen, hvilken lyckligtvis just då var sysselsatt med att plocka ned kokosnötter med stjerten från några palmer på stranden och sålunda kunde användas som brygga öfver till fastlandet från det klippref der fartyget strandat. Sådant, menade han, kunde ju hända enhvar, som hade helst någon tur. Han för sin del hade nog varit med om värre.

Det var t. ex. hela hopen värre att, såsom det engång händt honom då han tog ett bad utanför brasilianska kusten, blifva upplockad och sväljd af en stor sjöfogel.

Knifven hade han naturligtvis lemnat kvar på stranden jemte sina kläder, och kunde derföre inte karfva sig ut, utan måste gifva sig till tåls tills han blef utvärpt i ett ägg. Tre runda veckor tog det för fogeln i fråga att rufva äggen och han kunde försäkra att de veckorna inte varit trefliga. Sedan hade det blifvit bättre, ehuru visst de sex andra kycklingarna, som kläckts på samma gång, varit så glupska att han kommit åt blott en obetydlig del af födan, som af modren hemtades till boet.

Räddad derifrån hade han blifvit af ett parti kineser, hvilka lära vara synnerligt begifna på de späda ungarna af förenämnda art och i ändamål att komma åt den företagit den svåra och farliga klättringen upp i trädet, der boet var bygdt.

Hos dem hade han haft det bra och fortjenat dugtigt med penningar genom att in-

föra förbättrade metoder i garfvandet af negerhudar, dem kineserna importerade från Arabien och dem de förut endast högst ofullkomligt förstätt att behandla. Så som han beredde dem betingade de mycket högre pris på marknaderna i Indien, der förnämt och rikt folk endast ogerna i finare lag lära begagna skodon af annat läder.

Hos kineserna skulle han nog stannat tills han hunnit få ihop en anständig förmögenhet, men der som annorstädes, hvar han kommit i beröring med det täcka könet, hade kvinfolken varit så galna efter honom att han inom kort kommit på spänd fot med hela den manliga befolkningen samt slutligen blifvit tvungen att lemna trakten och dermed naturligtvis alla sina ljusa utsigter till rikedom.

Dermed kom han, som vanligt litet senare på kvällen, öfver på kapitlet om sina erotiska äfventyr, hvilka på intet vis voro mindre märkliga än de andra, om ock fullkomligt omöjliga att närmare beskrifva.

Huru mycket hans åhörare egentligen trodde af de ständigt i allt bjertare färger

skiftande historierna är inte godt att säga, ty det hade de längesedan kommit underfund med att uttalandet af det ringaste tvifvel om berättarens sannfärdighet genast bragte honom till tystnad och sålunda gjorde slut på roligheten.

Bland de yngre tycktes nog den åsigten vara förherrskande att William Anilin var den störste lögnare som någonsin brukat munläder, men bland de äldre, mindre skeptiskt anlagda naturerna, fans det nog mera än en, som inte var så alldeles säker om hvad han kunde tro och hvad icke. Att Anilin här och der skarfvade till betydligt, insågo de nog, men de hade ju redan sjelfva sedan afresan från hemmet i Finlands skogsbygder sett och hört så mycket som förut skulle förefallit dem otroligt, att de inte mera riskerade förklara just någonting för alldeles omöjligt.

Någon närmare utredning kunde heller icke åstadkommas, ty det var, som redan nämnts, en öm punkt hos kocken-sagoberättaren att han inte tålde någon kritik af sina historier.

— Om du vet det bättre så är det ju onödigt att jag berättar — lydde det vanliga svaret på gjorda inkast. Och sedan hjälpte inga ursäkter. Det var slut ända till nästa lördag.

En annan punkt, som var kanske ännu ömmare hos Anilin, var hans tillgifvenhet för hemlandet och allt hvad dertill hörde. Derom tålde han heller icke några förklenande yttranden utan att genast på det skarpaste snäsa till den oförsigtige, som lät slikt komma sig till last.

Så fick han nog af matlagningen och beslöt sig för att styra kosan tillbaka till New-York igen. Köket var öfverlemnadt i efterträdarens vård jemte kaffesäcksförklädet och mössan, Anilin sjelf klädd i helgdagsståt med hvit skjorta och högblå kravatt, samt åhörareskaran ovanligt talrikt församlad för att fira den sista aftonen i lägret med ett par flaskor s. k. cognac.

Jag hade i god tid begifvit mig till mitt rum för att få höra något riktigt extra rosenrasande befängdt såsom slutkapitel i William

Anilins äfventyrsserier. Men jag hade bedragit mig i grund. Det blef intet äfventyrsberättande alls, utan först bara ett utbyte af nyheter från hemlandet, dem posten medfört samma dag, och sedan ett allmänt samtal om hvars och ens utsigter och planer för den närmaste framtiden.

De fleste ämnade sig hem sedan de fått något ihopsparat för att sedan lefva i lugn och ro på någon egen liten lägenhet. Endast bland de yngre fans det en och annan, som menade att man inte borde åtnöja sig med alltför litet utan hellre försöka på ännu något år. Kanske hade man tur och kunde förtjena ihop så mycket att man rentaf kom hem som rik karl.

Ty derom voro nog alla ense att det var fattigt der hemma i Finland och klent med förtjensten. Här ute skulle man samla hvad man behöfde för att sedan der hemma inrätta sitt lif efter egen önskan. Hemåt skulle man nog förr eller senare söka sig igen, det fans ändå inte något land, der man hellre ville stanna. Till den åsigten nickade gubbarna

sitt tysta bifall och bolmade fundersamt vidare ur sina snuggor.

Men en ung, öfvermodig fyr, som först nyligen kommit öfver och ännu inte hunnit glömma de tre årens exercis i Wasa, ville inte ena sig med de andra.

Han kunde icke förstå, sade han, hvad som öfverhufvudtaget bragte folk att längta tillbaka till Finland. Hvarföre skulle man byta ut den dollar man här förtjenade mot en mark der hemma? Och det för att få frysa och emellanåt kanske svälta ännu dertill. Här hade man då åtminstone bra mycket bättre föda, och att frysa kom alls inte i fråga.

Då blef William Anilin vred och tog sig före att ge pojkspolingen huden full med ovet.

— Du är en valp, sade han, ingenting annat än en valp och talar just som du är klok till. Ingen menniska kan lefva af bara hvetebröd och ingen heller i bara sommarväder. Den dag kommer nog ännu då också du blir led på sådant lif och ger allt hvad du har för att komma hem till Finland igen.

Der behöfver man heller inte svälta och frysa om man bara arbetar som en karl, det är ändå det bästa land på jorden och — ja, nu hurra vi gossar!

Och gubbarna stämde upp ett ljud som dånade tillbaka från bergen på andra sidan dalen och kom vrålaporna nere vid floden att tystna af skam öfver oförmågan att konkurrera med slik björnalåt.

Och jag? jo, jag försökte först draga på munnen en smula — men det blef ingenting af. Man blir så underlig till mods emellanåt der ute i vildmarkerna.

Den nya kaptenen.

Det var en brokig hop af folk det hade samlats vid jernvägsarbetet der nere i tropikerna. Skandinavien och finnen från den yttersta nordn, tysken, som är allestädes närvarande på hela jordklotet, irländaren, som triffes öfverallt der tillgången på whisky och slagsmål icke är alltför liten, den amerikanske äfventyraren, som drifver verlden omkring i hopp om att någonstädes få tag på det „business“, som skall göra honom rik, negern från Westindien, som är för lat att arbeta hemma på sin rika ö, den snedögda, gulskinnade kinesen, som knogar ihop ett par tiotal dollars för att sedan etablera sig som affärsman — alla voro de representerade bland arbetareskaran.

Ett vildt, laglöst sällskap utgjorde de och många af dem voro efter vanliga begrepp knappast värda ett ordentligt rep att hängas med. Men förstod man dem och tog dem från den rätta sidan, kunde man göra hvad som helst med dem. Hunger och törst och brännande solsken och strömmande regn voro lika många bagateller, dem de inte ens tänkte på när de väl voro i tagen, vare sig sen att det gälde arbete eller en muntration, der spirituosa och slagsmål spelade hufvudrollen.

Det var ingalunda hvar man som dugde att föra befäl öfver en trupp af det folket, men så svårt var det inte heller som det i första ögonblicket föreföll. Slapphändt fick man inte vara med dem, men heller icke petig och onödigt sträng i småsaker. Det behöfdes bara en dosis varmt hjerta för att förstå huru en man den ena dagen nära på kunde slå ihjäl sin kamrat samt dagen derpå taga lasten af en mulåsnas såriga rygg för att sjelf bära den genom den värsta dyn, och derjemte behöfdes det ett kallt hufvud för att hålla styr på följat, när de fått i sig tillräckligt med sprit och

kände behof af en allmän batalj, af att spränga lägret i luften, eller af någon annan liten rolighet i samma stil.

Det fans dem bland befälet som varit arbetare sjelfva och ändock kommo jämmerligt till korta när det gälde att leda sina förra kamrater, och det fans andra för hvilka den värste banditen i hela lägret skulle låtit fördela sig om det kunnat vara hans „kapten“ till någon nytta eller glädje.

Jag kände en kapten — så kallades cheferna för arbetslagen — hvilken var en mycket dugtig karl, förstod sin sak i grund, visste precis huru mycket man kunde begära af arbetarne och sällan eller aldrig lemnade dem ur sigte, som var strängt rättvis och aldrig bråkade med någon för småsaker men hvilken dock alltid var på efterkälken med sitt arbete och aldrig vågade röra sig bland sitt folk utan en väldig revolver dinglande vid sidan. Hans närmaste granne vid linjen åter var en man som aldrig förut haft med sådant folk att skaffa, som endast då och då gjorde en rund öfver arbetsplatsen och då ingalunda såg

genom fingrarna med någon försumlighet, men som deremellan alltid hade ett vänligt ord för folket, när helst de träffades utom tjensten. Han hade alltid mera arbete gjordt än nära på hvarje annan på linjen, och endast en enda gång, så vidt jag vet, lät han så mycket som märka att han alls egde en revolver.

Det var första dagen då han kom till lägret. Vi voro alla församlade i kommissariatsbutikken, då de båda kassörerne och den nya lägerchefen redo upp, ty det var månadslikviddag och då brukade såväl arbetare som befäl från närliggande läger samlas hos oss. Men det var en farlig dag derjemte, isynnerhet för en nykomling, ty sådana dagar flöt whiskyn i strömmar och arbetarne voro alltid färdiga att ställa till ofog, hvarvid en nykomling, som inte var van vid och kände dem, lätt kunde råka i obehagligheter och en gång för alla förlora sitt anseende och dermed alla utsigter att någonsin bli respekterad af sitt folk.

Det sågo vi nu genast allesamman att det var den nya kaptенens första erfarenhet

af vildmarkslif, ty har man någon idé derom förut, så kommer man inte klädd i rock och vidbyxor och gula läderdamasker med en hel bundt saker bakom sig på hästryggen. Man har långstöflar, korderojbyxor och ylleskjorta och vet att en rock bara är till besvär i värmen, medan man inte släpar med sig annat än en filt och på sin höjd en reservskjorta till ombyte.

Och så rökte den olyckliga människan cigarett och lyfte på hatten när han steg af hästen och sade „god afton mina herrar“ — i stället för att begagna en anständig pipa samt nicka som andra bruka och säga „halloh, gossar“.

Att några bland arbetarne, som alltid voro fulla af upptåg och sattyg, skulle försöka sin lycka med den figuren, var så temmeligen klart. Vi nickade förstulet åt hvarandra som om vi tagit hans mått och funnit det inte förslå.

— Kan han rida? frågade Jack Loofs, en f. d. cowboy från Texas, af kassören när den nye kaptenen vände ryggen till.

— Håll vad om det, svarade kassören, och rädd är han inte heller.

Så blef det allmän föreställning och ett par glatta lag af dryckesvaror för att förmedla den närmare bekantskapen.

Alldeles illa var han nu inte när man hörde honom tala och nog hade han varit bland folk förut, men det var på långt när icke tillräkligt för att reda sig med arbetarne. Innan han kommit i beröring med dem var det bäst att inte bilda sig något omdöme om honom.

Att det icke skulle räcka länge innan han fick tillfälle att skära ihop med folket insågo vi genast när den förman, som haft chefskapet omhänder tills det blefve besatt, kom fram och sade att han helst ville öfverlemna allt ifrån sig utan uppskof.

Vi sågo igen på hvarandra och förstodo godt att karlen gjorde det af ren gemenhet. Han visste nog att dagen inte skulle slutas utan något spektakel och hoppades att den nya kaptenen genast skulle råka ut för någon obehaglighet. Men denne såg lika lugn ut

som förut när han steg upp och gick öfver till förmannens rum för att taga emot arbetslistor och materialförteckningar.

— Här blir roligt ska' ni få se innan kvällen är förbi, sade Jack Loofs, Texasbon, då den nya kaptenen gått ut. Jag slår vad om en omgång varor att gossarna derute ställa till något f—nstyg, och håller den der herrn med damaskerna inte tungan rakt i munnen, så är det allt bäst han sliter sina fina ridbyxor på återvägen i morgon. Här slår han sig inte ut. —

— Jag håller, sade kassören, densamme som förut gifvit nykomlingen vitsord att kunna rida. Om han inte biter ifrån sig så det förslår, så betalar jag, annars går omgången på Jacks konto. —

— Bra, sade denne, och då vi ögonblicket derpå hörde ett tjut nere åt barackerna till fortsatte han högst lifvad: hvad var det jag sade? Det är Jim Kelly som är på krigsstråten och då räcker det inte länge förrän roligheten börjar. —

Jim Kelly var irländare, en dugtig arbe-

tare, men vild och oregerlig, ja, nästan lifsfarlig när han drack, och det gjorde han hvar gång han kom öfver pengar. Nu hade han fått sin likvid och hade redan hunnit intaga åtskilligt, det kunde man godt se då han med ännu ett vildt tjut kom upp till kommissariatsbutiken, stack in hufvudet genom dörren och frågade efter den nya kaptenen.

— Han är inte här, svarade kassören, och kommer inte hit på en god stund ännu så det är inte värdt du väntar, Jim. — Han önskade tydligen uppskjuta afgörandet af vadet.

— Hvar i h—vete håller han hus, svor Jim. Innan jag går på arbete för honom vill jag bli bekant med honom först, det är inte för mycket begärdt.

— Är det mig ni vill träffa så står jag till tjänst, hörde vi den nya kaptenens röst bakom Jim. Hvad vill ni?

Jim vände sig om och vi stego upp allihop för att se hvad som nu skulle komma. Utanför hade en hop af de värste lymlarne i hela lägret samlat sig, tydligen i förväntan på något extraroligt.

Ett ögonblick mönstrade Jim den nya kaptenen som såg högst lugn, men alls inte nöjd ut.

— Dricka med er vill jag, sade han rått. Här är rom, fortsatte han och tog sjelf en klunk ur flaskan. Nu är det er tur och dricker ni inte så får ni flaskan i skallen. —

Kaptenen vek ett steg tillbaka och drog i detsamma obegripligt flinkt revolvern ur fickan.

— Bort med flaskan, sade han barskt, begagnar ni den så använder jag den här. —

De andra arbetarne trängde framåt också de, och vi beredde oss litet hvar på att ingripa, då den nya kaptenens röst igen hördes:

— Ni andra, sade han halft vänd till dem, har ingenting med den här saken att skaffa Om karlen här vill ha stryk så kan han få det på ett anständigt sätt, men blanda sig flera i leken så skjuter jag.

— Det är rätt, hördes ett par röster. Bort med buteljen, Jim, efter kapten vill slåss. —

Det var irländaren genast med om. Flaskan lemnade han åt en af de andra, kastade

hatten åt sidan och såg själaförnöjd ut åt det stundande nöjet.

— Akta er, sade kassören till den nya kaptenen då han tog emot hans rock, hatt och revolver, den der karlen är starkare än de flesta och van vid sådant här. —

— Ja, men full derjemte, svarade denne och gick ett steg framåt.

Irländaren trodde tydligen att han skulle hafva lätt göra och rusade ögonblickligt på sin motståndare, måttande ett slag mot hans ansigte, tillräckligt för att fälla en oxe.

Men den nya kaptenen var på sin vakt. Med en böjning af kroppen undvek han slaget och placerade i detsamma sin egen näfve midt emellan irländarens ögon med ett eftertryck, som kom denne att ragla.

Och i nästa ögonblick, innan Jim Kelly ännu hunnit besinna sig, hade kaptenen med ett halft steg åt sidan intagit ny ställning och måttade derifrån först ett slag med venstra handen mot irländarens käk och omedelbart derpå ett annat med den högra mot hans hals så att mannen föll till marken. Det

var en affär på högst tio sekunder alltihop.

Kelly steg upp igen och såg sig omkring halft förvånad och halft bedöfvad, men fullt nykter.

— Hvad tycker ni om det? frågade den nya kaptenen med samma lugna ton som förut. Är det nog eller vill ni fortsätta?

— Nog har jag tillräckligt, mumlade irländaren otydligt i det han spottade ut en tand som lossat, men kanske någon af er också har lust att bli bekant med vår nya kapten, vände han sig med ett svagt försök att skämta till kamraterna.

Ingen tyktes förspörja någon lust åt det hållet, hvarföre den nya kaptenen tog rocken på igen och vi gingo in.

— Det der gjorde ni bra kapten, sade Jack Loofs. Jag trodde sannerligen inte att ni var så kvick i näfvarna. Från och med nu står ni på rätt fot med gossarna och kan lita på dem. Hvad dricker ni?

Och deri hade han rätt. Den nya kaptenen hade verkligen kommit på rätt fot med

gossarna, det visade sig redan följande morgon då Jim Kelly kom in och begärde sin „tid“.

— Hvarför vill ni bort? frågade kaptenen.

— Jag trodde inte jag skulle få stanna, svarade irländaren, då jag bar mig så lurkaktigt åt i går, men om kapten vill behålla mig så kan jag nog lofva att det inte blir mitt fel om någonting framdeles händer. —

— Stanna ni kvar, sade kaptenen, det var ju inte jag som fick stryk i går, så jag anser mig inte ha skäl att afskeda er. —

— Tack kapten, sade Kelly med ett grin som drog hela hans svullna och brokiga ansigte på sned. Lita på mig hädanefter. Jim Kelly glömmet aldrig en vänlighet. —

Det gjorde han inte heller och lika litet tycktes de andra glömma den första bekantskapen med den nya kaptenen. Om de på något sätt kunde visa sin tillgifvenhet eller göra sin kapten någon liten tjänst så försummade de aldrig tillfället. Och arbeta gjorde de så det var en lust och glädje deråt. Truppen, som

förut haft rykte om sig att vara en af de sämsta på linjen, blef inom kort citerad som mönster och fick sig mer än en liten frihet beviljad af öfveringenjören, hvilken aldrig talade om den i andra uttryck än som „de pånyttfödda banditerna i Los Mesas“.

Så kom dagen då den nya kaptenen skulle lemna sitt befäl. Gossarna hade med en mun förklarat att de inte ämnade gå på arbete före frukosten den dagen. De ströko omkring i lägret, kommo ibland upp för att se om det snart skulle bära af, synade mulåsnan och kände på sadelgjordarna för att se om allt var i ordning, och buro sig i allmänhet åt som om de haft någonting på sinnet, hvilket inte ville komma fram.

När allt var färdigt kom den nya kaptenen ut, gick öfver till hospitalet för att säga farväl till ett par af gossarna som lågo der, och fann de öfriga samlade i en klunga utanför kommissariatet, när han kom upp tillbaka och var färdig att stiga i sadeln.

De sågo menande ut, den ena knyckte på

den andra och några mumlade till hvarandra, men det ville inte blifva något af.

— Hvad är det gossar? frågade kaptenen till slut, har ni något på hjertat så sjung ut.—

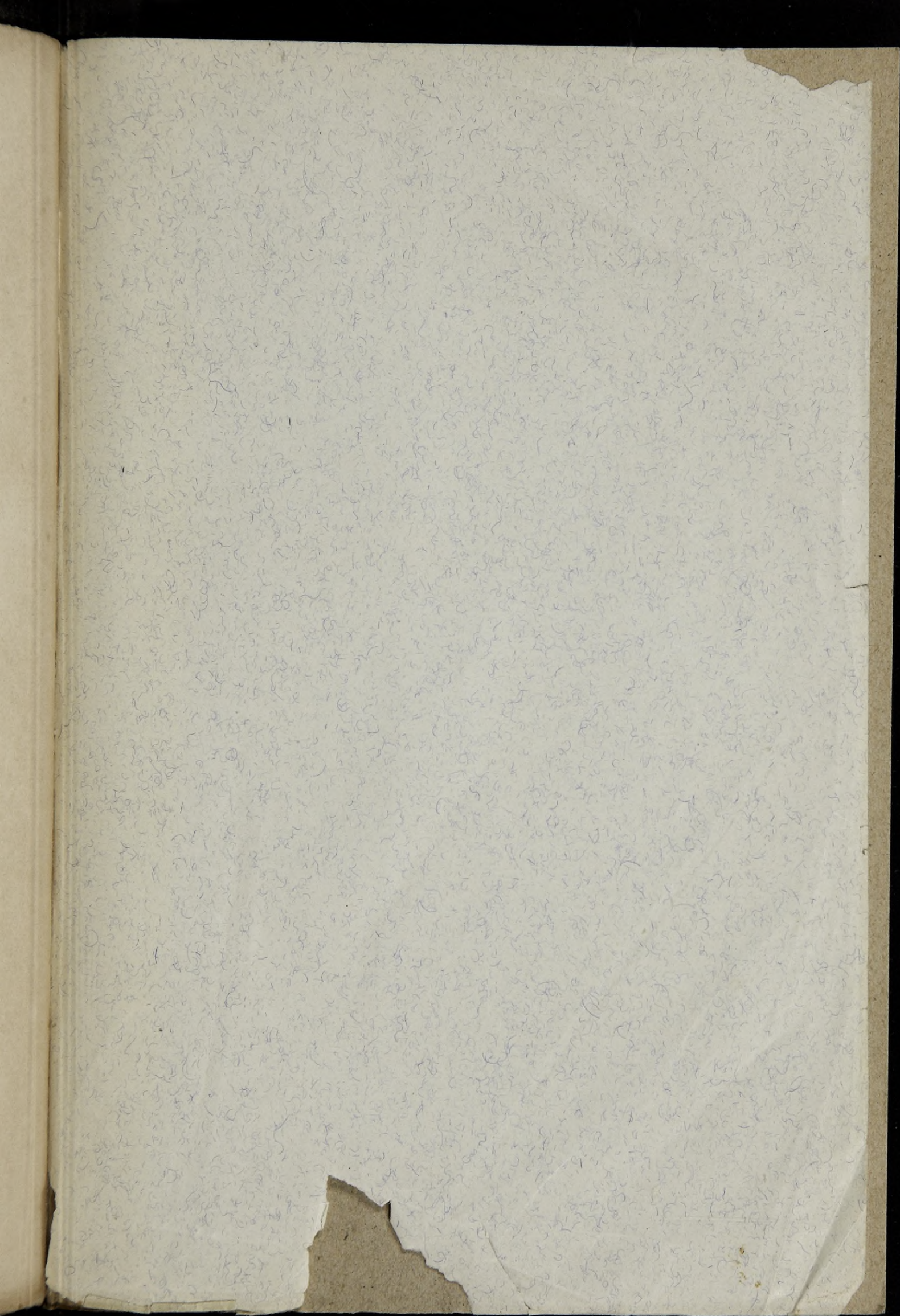
— Jo, de ville bara säga, kom det från någon innerst i klungan, som inte kunde ses, att om kaptenen kom någonstädes der han kunde använda arbetare igen så behöfde han bara skrifva. De hade kommit öfverens om att hjälpa hvarandra med respengar om så vore och skulle säkert komma allihop. Och om de också inte kunde få fullt lika hög arbetslön som här, så var det inte så noga. De skulle nog komma ändå. —

Det föreföll mig som om hans röst var en smula oklar då den nya kaptenen tackade dem och de skrattade inte nu när han lyfte på hatten i det han red bort och sade dem farväl.

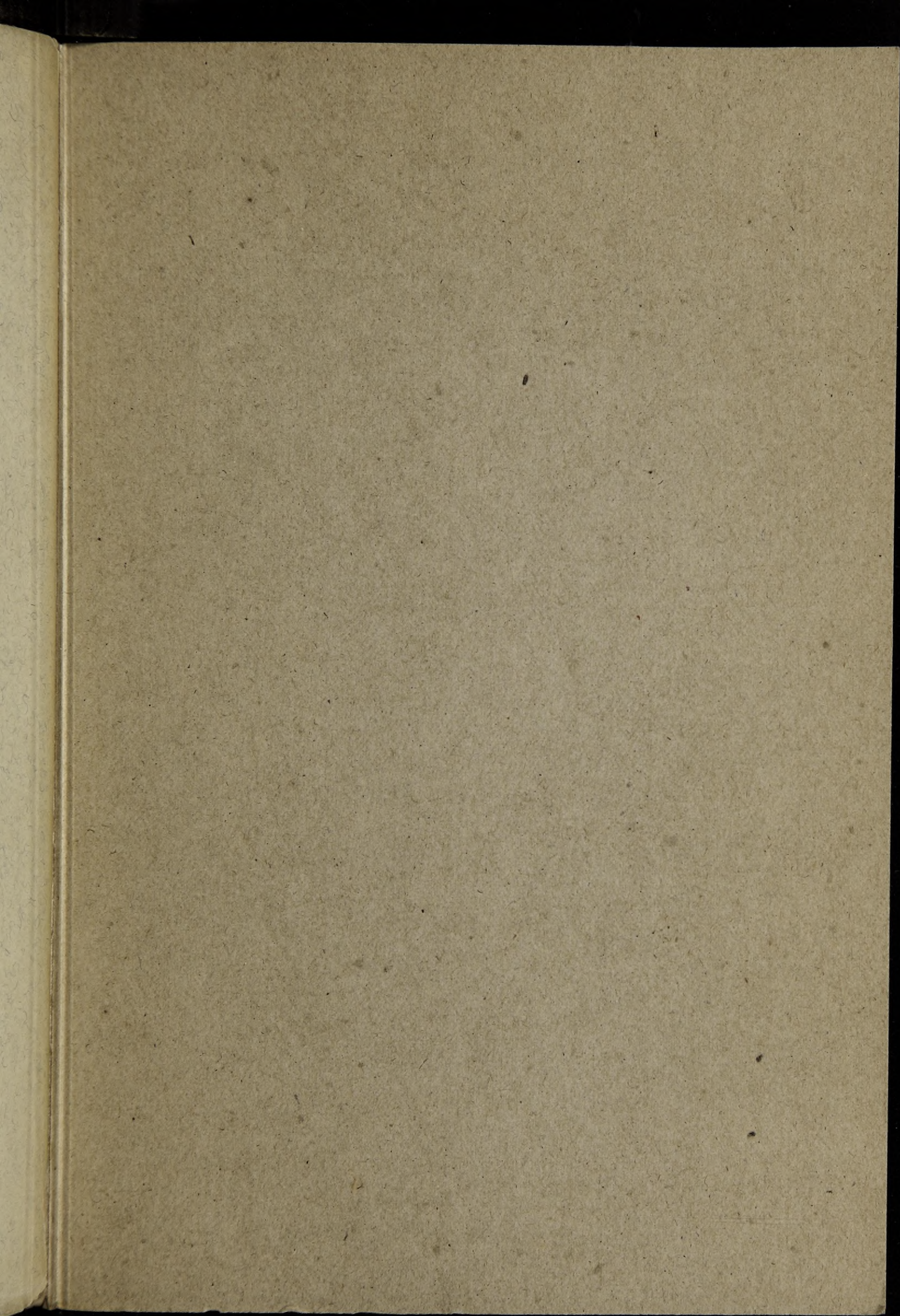
Men när han kom upp på kullen, der vägen krökte sig bakom en skogsdunge, och vände sig om i sadeln, flögo allas hattar på en gång i luften och gossarna hurrade så det grånade i skogen.

6.5.1932.

52

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400894440